

POPELUŠA

Za starodávnych časov býval jeden vel'mi bohatý král'. Vládol krajinami, oplýval pokladmi, ale nado všecko bohatstvo miloval svoju krásnu manželku, s ktorú bol splodil tri vel'mi utešené devčence. Devčence princky ze dňa na deň rástli, vždy krajšie a krajšie vyhľadali a tá najmladšá jak v múdrosti, ta aj v kráske prenesmírnej prevýšuvala svoje sestry. Medzitým prihodilo sa, že jich matka zemrela, po ktorej nastal vel'ký smútek. Ale netrvalo to dlho a kráľ si vzal druhú manželku; trebárs céry odhovárali ho, že mu ženeá zapotrebí není a že asnád neskorší a nesťastlivý bude.

Tak sa aj stalo. Táto druhá kráľovna bola neu-stupná, hnevlivá, každym pohrdala a zapletla kráľa do vojny, v ktoré aj o svoje kráľovství prišol. Rád bol, keď ešte smluval sa nad nim jeden kníža a poslal ho do vel'kych prenesmírnych hór, ktrym ani konca ani kraja nebolo, za jágra; že tu aspoň nebude moeť hanbiť sa za predeslú nádheru. Tu si on svoju vóľu plnil, po tých ne-smírnych horách pol'oval, neskoro z hór sa navracal a kol'korázy na tretí áno aj na štvrtý deň domov chodil.

To bolo len pre jeho céry zle. Moseli byť a tym spokojné, čo jim zlostna macocha predkladala, ktoré mnohokrát nemilosrdne aj vybila. A poneváč jim tú jich krásu vel'mi závidela, umínila si, že ani nespôcine dotád' jich od seba neodzene. Keď jedenraz prišel manžel domov, že-

lovala mu, že to ona pri dome vác nevytrpí, aby jeho hrdé a hlavaté céry tu len prechodili sa a ne-roobili ništ; že aby si jich podel, kde chce. „Kdeže si jich podejem“, poví on, „ked' tu nikde nikoho ne-ní, len prám ty hory bez konca bez kraja?“

„Však prám to je do-bre“, poví macocha; „mó-žeš jich tak daleko zaviesť, odkád' sa vác nevráta.“

Otec to urobíf nechcel; ale keď mu žena porád len o tom húdla, že keď on né, ona pastorkyne od seba odžene, tedy umínil sa ty céry do hór zaviesť a tam jich opustiť. Nara-duvaná macocha chválila jeho predsevzatí a hovo-riila, že šak to jeho cé-rám ešte k sčasťu poslú-žiť móže.

Ale najmladšá céra vy-počúvala to všecko od slova do slova a bežala to svojim sestrám oznámit, ktoré radili sa hned spolem, že jakoby mohli potom domov trafil, keď jich otec vol'akde vel'mi d'aleko zavede. Na ktoré naj-mladšá sestra prehovorila: „Moje milé sestry! Já my-slím, že bude najlepší pro-

stredek tento: máme mnoho klbek nití, vezmíme si vol'akteré každá, a keď sa jednej mine, nadváže dru-há, — a budeme to po ce-ste spúštať.“

Otec celú noc premý-šľal, jakoby to mohlo le-

pši byť; ale, neborák, ništ premysleť nemohol. Preto ráno prehovoril veselú tvár: „No, moje milé de-ti, aby ste aj vy tyto hory videli a doma vždycky svojej materi na pohoršeniu neboli, umínil sem si dnes vás sebú vzáť. Preto naberte si pokrmu; lebo netrúfám, žeby sme dnes noc doma boli.“

S tým preč sa obrátil a slzel.

Céry už vedeli, kde otec cíli, preto nedali ina sebe ništ znať; nabrali si po-krmu a odebrali sa s ot-com, vezmúce též každá sebú predmenovaných ne-kol'ko klubek cveren. Ma-cocha rada, že už asnád zbabí sa svojich pastorkýň, len tak naoko sa ukázala, aby jedna na druhú merkuvali v tých vel'kých horách. Ony ale velice si ju nevšímali ani jej rečí; ale jak odejšli, púščali za sebú ty cverny. Otec vždycky sám popredku jim cestu ukazujíce, vodil jich križom sem i tam po tých horách a ne-zbadal, že čo jeho céry ro-bá. Ale keď si mysel, že není možná, aby domov trafilei, zasadol si s nima, celý unavený od chodeňa, pod jeden vel'ký dub. Keď si tu zajedli, hovorila naj-staršá:

(pokračovanie na 11 str.)

ŽIVOT

KULTURNĚ-SOCIALNÍ ČASOPIS

Cena 1 zł

JANUÁR
LEDEN
STYCZEŃ

1 1960

Przed Nowym Rokiem zwrócił się Kurier Polski do wielu osobistości z zapytaniem, co uważają za problem Nr. 1 na 1960 r. Odpowiedzi udzielili zarówno szefowie resortów, jak i przedstawiciele prezydiów wojewódzkich rad narodowych. Przytaczamy niektóre z tych wypowiedzi:

PREMIER JÓZEF CYRANKIEWICZ na pytanie, jaki problem ogólnokrajowy nazwały problemem Nr. 1 — odpowiedział, że w skali państwownej nie ma jednego problemu, istnieje natomiast wiele ważnych spraw, o których mówią zresztą dość szczegółowo w swoim ostatnim exposé w Sejmie.

Premier wymienił w exposé, wśród wielu spraw, na pierwszym miejscu udzielenie pomocy dla rolnictwa i przyspieszenie pomocy dalszego uzupełnienia gospodarki narodowej. By to osiągnąć — konieczne jest uporządkowanie zarówno gospodarowania funduszem płac jak i — spraw zatrudnienia i wzrostu wydajności pracy.

Na jednym z czolowych miejsc wśród zadań na 1960 r. premier postawił wzrost wydajności pracy w przemyśle, budownictwie i innych gałęziach gospodarki narodowej.

MIN. PRZEMYSŁU CIEŻKIEGO — FRANCISZEK WANIÓŁKA

Wykorzystanie istniejących rezerw osiągnąć chcemy przede wszystkim przez poprawę organizacji pracy, zapewnienie rytmiki produkcji, wdrażanie postępowych metod pracy, stosowanie nowoczesnej technologii.

Prawidłowe rozwiązywanie tych problemów pozwoli nam na osiągnięcie planowanego na 1960 r. wzrostu wydajności pracy — średnio w całym resorcie o przeszło 10%, a w przemyśle maszynowym o ok. 15%. Jest to nasze kluczowe zadanie, bowiem plan nowego roku musimy wykonać bez wzrostu zatrudnienia.

A jest on trudny. Chcemy wykonać o ponad 20% więcej niż w br. artykulów trwałego użytku przeznaczonych na rynek.

W WOJ. KRAKOWSKIM

— mówią nam przewodniczący PREZYDUM WRN, POSEŁ JÓZEF NA-GÓRZAŃSKI — jest kilka najważniejszych problemów, które powinny być równomiernie rozwiązywane.

— Pierwszy problem — to zapoczątkowane przez radę narodową w 1959 r. prace w rolnictwie. Przy realizacji polityki partii i rządu natrafiliśmy tu na poważne trudności. Województwo nasze jest najbardziej rozdrobnione, przeciętnie gospodarstwo rolne obejmuje zaledwie 2,2 ha. W tych warunkach sprawa podniesienia produkcji rolnej i mechanizacji rolnictwa wymaga szczególnie dokładnego opracowania.

Druga sprawa, która zresztą będzie tematem obrad najbliższej sesji WRN, to zagadnienie gospodarki wodnej. Chodzi tu nie tylko o zapewnienie ludności w wodzie, ale i o zabezpieczenie przed powodziami oraz właściwe zagospodarowanie wszystkich potoków i rzek górskich.

MIN. PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ — STANISŁAW ZAWADZKI

Najważniejszymi zadaniami pracy Ministerstwa w 1960 r. są: w zakresie płac i zatrudnienia — realizacja uchwał III Plenum KC PZPR w kierunku przekształcania systemów płac i norm, niedopuszczenia do łamania dyscypliny w tej dziedzinie oraz likwidacja przerostów w zatrudnieniu.

W dziedzinie rent — likwidacja zaległości (pozostałych do załatwienia wniosków) pogłębienie kontroli uprawnień w celu niedopuszczenia do nieprawego pobierania rent.

W dziedzinie pomocy społecznej — zwiększenie ilości miejsc we wszystkich rodzajach domów dla podopiecznych. A poza tym — zwiększenie wysiłków w pracach nad uporządkowaniem przepisów w zakresie prawa pracy i prawa ubezpieczeniowego.

MIN. GOSPODARKI KOMUNALNEJ — STANISŁAW SROKA

W naszym resorcie jest kilka problemów Nr. 1. Oto one: BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE. Będźmy dążyć do tego, by niezależnie od budownictwa państwowego, szeroko rozwijają się budownictwo ze środków własnych ludności, oparte na wieloletnim (co najmniej 3–4 lata) oszczędzaniu ze strony mieszkańców.

Remonty urządzeń komunalnych, szczególnie dróg. Problem ten coraz bardziej narasta w miastach. Przy właściwym gospodarowaniu — można by było osiągnąć rezultaty lepsze o ok. 30%. I ostatnie zadanie, rzeczywiście z podstawowych, to JAKOŚĆ BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO.

MIN. OSWIATY — WACŁAW TUŁODZIECKI

Najważniejszym problemem oświaty jest podniesienie poziomu nauczania we wszystkich szkołach, a jednocześnie powiązanie szkoły z życiem, z tym wszystkim co się dzieje w kraju, z socjalistyczną treścią naszego życia i naszych przeobrażeń.

Konieczna jest w tym celu zmiana problemów nauczania, dostosowania ich zarówno do możliwości dziecka, jak i do potrzeb szkoły, a zarazem zaktualizowanie podręczników pod kątem programów.

Te wszystkie prace już trwają i będą trwać w 1960 r., zarówno jak i przygotowania do reformy szkolnictwa.

SÚDNA NOC FRÉJUS

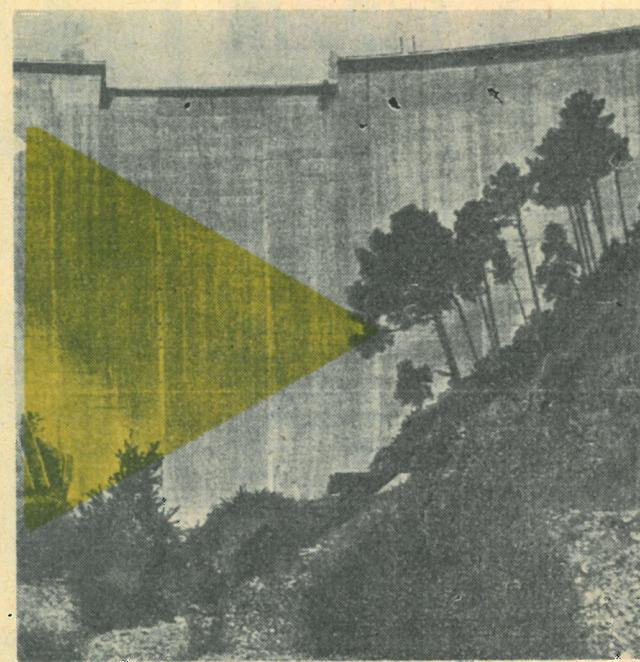
Takú noc je ľažko prežiť... Unaveným ľuďom, spiacim prvým spánkom ani sa len nesnívalo o tom čo ich o chvíľu čaká. Biblická potopa bola by asi jedinou mierou toho, čo sa stalo vo francúzskom mestečku Fréjus. Nikto nič nevytušil, nebolo ani moderného Noeho, ktorý by zachraňoval pred bližiacim sa nebezpečím. Horšie — lebo nebolo možnosti záchranu. Vo veciach života a smrti nerozlohalí ani mimoriadna múdrost, ani schopnosti, ani fyzická sila.

A všetko preto, lebo sa pretrhla priehrada vznášajúca sa nad francúzskym mestečkom Fréjus na Riviére. Nevydržala nápor vody. Týmto spôsobom Fréjus prestalo prakticky existovať — napokolko až pársto ľudí prišlo o život. Mnohé mrtvoly neboli vôbec zidentifikované... Boli pochované nerozoznané v spoločnom hrobe a na ich jednoduchých, pozbieraných z dosák truhľach žiadna

blízka ruka nepoložila kvietok, ani sa s nimi nerozlúčila tradičnou hrudkou zeme. Kto je vinný tejto tragédii? Tomu, že zahynula 10 členná rodina Carrez, že Alžírčan Mohamed Mekki stratil ženu a 9 detí, že otec, ktorý pochoval syna vrátil sa medzi zrúcaniny, hľadať mŕtvolu dcéry.

Prezident de Gaulle dal príkaz k okamžitému zahájeniu vyšetrovania. Je možné, že vysledi ono vinníkov. Ale nikto nevráti život utopeným rýchlejšou ako blesk, päť metrovou vlnou. Nikto nevráti pokojné dni mestečku, ktoré sa stalo masovým hrobom a symbolom tragédií, aká už veľa rokov nebola zaznamenaná.

Z celého sveta prichádzajú dary zo zahraničia pre zachránených z mesta Fréjus. Ale krásna ľudská solidarita nie je v stave zatrieť vo svete stále živé dejmy zo súdnej noci vo Fréjus.

Vo Fréjus bol nedostatok truhiel... obete pochovávali v debnach napochytre dodaných okolitými továrnami. K tejto fotografií není treba vysvetlenie.

◆ ZO SVETA ◆ Z DOMOVA ◆ ZO SVETA ◆ Z DOMOVA ◆ ZO SVETA ◆

ZO SVETA

... V Azerbejdžane (SSRR) padol meteor, ktorý obsahoval veľké množstvo železa. Meteor sa rozpadol na niekoľko kusov. Najväčší z nich väží 127 kg, ... v Československu 42% celkového počtu pracujúcich tvoria ženy. V niektorých odvetviach národného hospodárstva počet pracujúcich žien prekračuje polovicu celkového počtu zamestnancov, ... ÚV Kongresu Kanadskej Polonii vypovedal sa za okamžitým odoslaním do Poľska wawelských pokladov, ... na XVII. Olimpskej hre prihlásilo sa už 82 štátov. Je to rekordný počet v dejinách olympiád,

... vo Sväjársku bol zvolený prezident na rok 1960 Max Petipierre,

... v Sov. Sväte bol skonštruovaný komfortný dopravný helikoptér, ktorý môže prepraviť 20–30 cestujúcich. Dosiahnutelná rýchlosť 180 km/hod. pri zatažení do 1 tony,

... v ČSR je 549 prírodných rezervácií s celkovou plochou 87 130 hektáru. Spolu z územím Tatranského národného parku podlhá ochranné pribory asi 217 000 ha.

... V Záhřebu bolo dánego v září do provozu nové letisko. Bylo postaveno nákladem asi 300 miliónů dinárrů a vybaveno moderním zařízením, zakoupeným v zahraničí za 200 000 dolarů.

Z DOMOVA

... Zdravotné pohotovostné stanice obdržali 200 rádiových telefonov pre sanity prvej pomoci,

... najviac výrobných družstiev nachádzajú sa na území poznańskiego vojvodstva (512),

... Jarosław Iwaszkiewicz bol zvolený predsedom Svazu polských spisovateľov,

... v Poľsku boli vyrobené prvé ampulky očkovacej látky proti detskej obrne, bole doma,

... na Celonárodný fond výstavby vlasti a hl. mesta zozbieralo sa behom 10 mesiacov r. 1959 197 miliónov zł,

... vo Warszawie je otvorená výstava 106 návrhov na sochu warszawských hrdinov,

... na výzvu Pablo Picasso, ktorý sa obrátil na umelcov celého sveta, aby prispejeli s pomocou obetiam príšennej katastrofy vo Fréjus — prví odpovedali krakovski výtvarní umelci, ktorí behom 3 dní odovzdali niekoľko desiatok svojich prác,

PODZIEKOWANIE

Wszystkim Urzędom, Instytucjom, Czytelnikom i Sympatykom za nadane nam życzenia świąteczne i noworoczne serdecznie dziękujemy.

Jeszcze raz Wszystkim życzymy wszelkiej pomyślności w Nowym Roku.

ZG TOWARZYSTWA SPOŁECZNO-KULTURALNEGO CZECHÓW I SŁOWAKÓW W POLSCE
oraz REDAKCJA „ŻYOT”

Janette Slaughter z Chicago jazdí na prechádzky z detmi zmotorizovanými kolečkovými korčuliemi. Motor — nosený na chrbte má palivo-vú nádrž, ktorej obsah stačí na 100 km pri rýchlosti 30 km/hod.

GERARD PHILIPE NEŽIJE

Postavy vytvorené Gerardom Philipom vo filmoch:

S Danielle Darrieux vo filme „Červený a čierny“.

S Mariou Felix vo filme „Horúčka stúpa v El Pao“.

S Brigitte Bardot vo filme „Veľké manévre“.

S Micheline Presl v „Diabol v tele“.

V Paríži zomrel nedávno v 37 roku života Gerard Philipe známy divadelný a filmový herec, velký priateľ Polška a ČSR, miláčik divákov celého sveta, ktorého názory boli vždy pokrokové.

Mnohí ľudia sa pýtajú či Gerard Philipe je skutočne mŕtv? Zomrel — ale pre nás všetkých bude žiť stále životom postáv, ktoré vytvoril v u mení.

Uverejňujeme niekoľko fotografií z jeho života a poslednej cesty na malý cintorín v obci Ramatuelle.

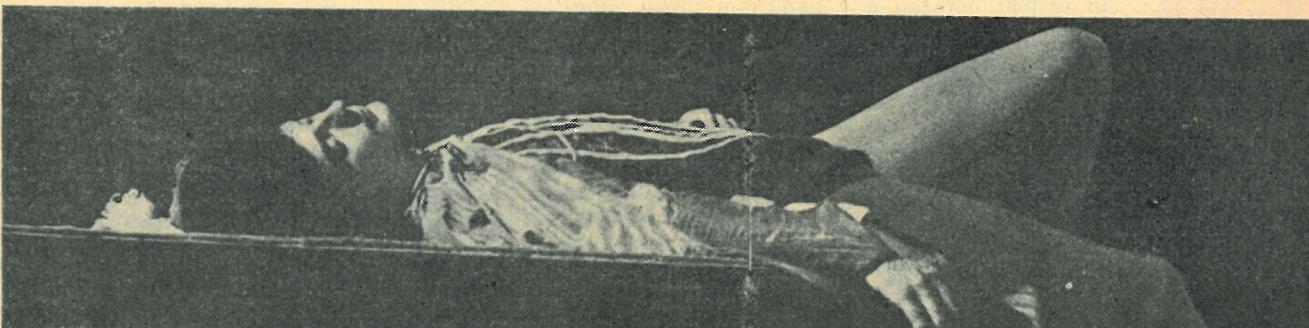
Prvá divadelná úloha Gerard Philipe, ktorú odohral v 4 roku života.

Gerard Philipe so ženou a deťmi na prechádzke.

Posledný rozhovor manželky s Gerardom Philipom.

Gerard Philipe zomrel — pochovaný podľa svojho prania v kostýme Rodriga z divadelnej hry „Cid“.

MALÁ ENCYKLOPEDIE „ŽIVOTA“

Polsko

Polsko má nýn 29 miliónov obyvatel. Z toho: viac než 1/3 je mládež, narozená a vychovaná v Litovom Polsku.

Ménaj než 1/3 sú mladí ľudia, ktorí sa narodili v dobe vály nebo pred ňou, ale pre ktoré sútyto časy pouze vzpomínkami z děství.

Pouze zbylá 1/3 sú ľudé kolem čtyřicítky a starší, ktorí byli vychováni ještě v předválečném období.

*

V zemi máme jedno milionové mesto, 20 miest s viac než sto tisíc obyvateľmi a 90 ostatných s viac než dvacetitisíci.

*

V roce 1953 vyrádzalo průmyslu prvnich 300 elektrických praciek. V roce 1955 — 28 tisíc. V roce 1958 — 220 tisíc.

*

Na knížkách PKO je uložene pries 7 miliard zlatých úspor. Průmerná výše vkladu na knížce čini 1.000 zlatých.

*

Každé päťte městské sídla, majici 3–6 let, chodí do mateřské školy. Na vesnici každé čtrnácté.

*

V roce 1958 pripadalo na každých 1.000 obyvatel Polska 24 narození a 14 úmrtí. V roce 1958 — 26 narození a pouze 8 úmrtí.

*

V minulém roce bylo v Polsku prodáno 700 tisíc jízdních kol (nepočítaje v to dětská), 700 tisíc rádiopřijímačů a 85 tisíc televizorů.

Svaz polských spisovatelů má 727 členů, z nichž 437 bydlí ve Varšavě.

*

V ROCE 1959

* začali jsme vyrábět syntetický kaučuk

* do provozu byla uvedena hutná pec na měď, která bude zpracovávat rudy z nových žil

* začala stavba první 18-ti tisícové tankové lodi.

*

V naši zemi pěstujeme 12 milionů vepřů; 8 milionů kusů rohatého dobytka (v tom 6 milionů krav), kolem 4 milionů ovcí a 2,7 milionů koní.

*

Množství osobních automobilů v Polsku se od roku 1955 zdvojnásobilo. V této chvíli je jich kolem 80 tisíc, z toho více než polovina je soukromých.

*

Každý Polák, od nemluvněte až po starce, sní během roku polovinu velkého prasečete (48 kg masa a tuku). Denně spotřebuje litr mléka („jako takového“ — v podobě sýra nebo másla). Každý den vykouří 4 cigarety.

*

Na 1.000 obyvatel připadá u nás 15 telefonických aparatů a 3/4 litru vody (živého), který během roku roznáší průměrně 65 dopisů na osobu.

*

Zeny činí 70% všech zaměstnanců učitelů, 88% všech zdravotnických pracovníků (každý druhý lékař, zubař a lékárnik — žena), 20% zaměstnanců a 70% inženýrů.

*

Máme 108 stálých divadel, 19 oper a operet, stejně tolik filharmonií a symfonických orchestů, 15 cirkusů.

(pokračování v budouc. čísle)

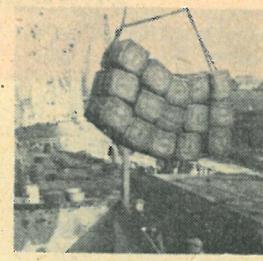
OD REDAKCJI

Z przyczyn od Redakcji niezależnych „Żivot“ ukazuje się w objętości 12 stron.

◆ Z DOMOVY ◆ ZO SVETA ◆ Z DOMOVY ◆ ZO SVETA ◆ Z DOMOVY ◆

... 17. januára oslavuje Varšava a s ňou celý polský národ 15. výročie oslobodenia. S tejto príležitosťou navštívil Varšavu prezident hl. mesta ČSR Prahy — Svoboda.

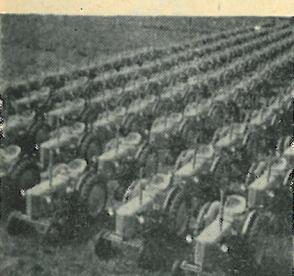
Lod „MORMAOWIN“ nákladá 800 t rašelinovej stielky, ktorú Poľsko exportuje do USA.

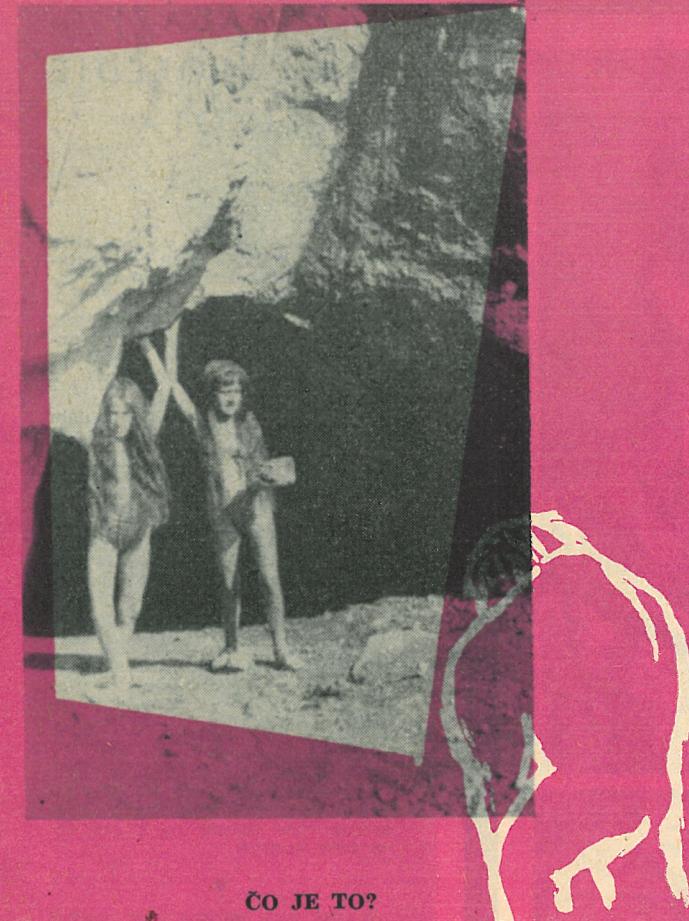
V Jelcu už vyrábané nové nákladné automobily „Zetor“, odteraz budeme ich stretávať nielen v Bialowieskej Puszczy, ale aj na všetkých polských cestách.

Z ČSR boli dodané „Zetory“ pre rolnícke krúžky v počte niekoľkostu kusov. Čakajú v skladoch na prídel.

Nový Varszawski mrakodrap — Dom učiteľa. Koncom decembra nastafovali sa do nových bytov prvé rodiny učiteľov.

ČO JE TO?

Yeti v Himalajoch?
Na výlete „ORBISU“?
Horolezec v jaskiniach?
Dovolenka v Tichej Doline v Tatrách?
Indiánky zo Skalistých hôr?
Pred jaskyňou v doline „K diere“?
Za správne rozlúštenie budú vylísované 3 knižné odmeny.

ANEGDOTY

Velký turecký vezír Kara Mustafa poslal pred bitvou u Vídně Sobieskemu králi čtvrtku maku a poručil, aby mu vyřili, že stejně jako je těžko spočítat a zvítežit nad jeho vojskem. Na to mu Sobieski poslal čtvrtku pepře a vzkázal mu: „Stejně jako tato zrna, tak i moje vojsko není těžké spočítat, ale zkus rozkousat tuto čtvrtku pepře! Jako je těžké snít tento pepř, tak těžké je zvítežit nad mým vojskem“.

BOHYNÉ SOLI

Odkdy člověk používá sůl? Zajisté od nepaměti. Ta otázka byla předmětem mnohých polemik a diskusi, hlavně otázka, odkud vlastně sůl pochází.

Dříve vědci hledali její původ na souši. Mysleli totiž, že řeky rozpouštějí velké solné zásoby země, které pak nesou s ostatními nánosy do moří a oceánu. V tom případě by však pramoře muselo být sladké. Na základě biologie ale víme, že prázivot mohlo vzniknout jedině ve slané mořské vodě. Přišlo se také na to, že mořská sůl v porovnání se solí řek nemá stejně složení. Sůl sladkovodní obsahuje větší zásoby karbonátů, kdežto mořská sůl má víc chloridů. A pak ještě jeden nevyvratitelný fakt: oceány obsahují soli, že by mohly pokrýt celou souš vrstvou až 120 metrů silnou. A to už zcela jasné dokazuje, že ze země se nemohlo do moří a oceány dostat soli.

A tak přece, odkud se tam sůl dostala? Na základě dnešních, vědeckých výzkumů mořská sůl přišla s obrovskou vodní zásobou přímo do moře z praatomosféry.

Člověk poznal a užíval sůl již před dějinami lidství. Pračověk převážně z mořské vody, na druhé straně ze zemských solních vrstev. Dobývání soli z přírodních usazenin i z vody bylo známo už starému kulturnímu světu, hlavně v přímořských zemích. Zmiňuje se o tom na př. Herodot a Plinius. Dioskorides uvádí nejstarší a snad nejspolehlivější zprávu o tom, jak již v starověku dobývali sůl z mořské vody, kterou vpouštěli do uzavřené nádrže, aby se vypařovala. Zdá se, že později bylo zavedeno dobývání soli ze solných pramenů. Podle starých legend a pohádek sůl dala člověku vlastní život, vlastní životní pouf, přitom ona sama zůstala nezměněná — pomáhala konzervovat jeho potraviny a proto sa stala symbolem věčnosti, stálosti a života. Sůl byla snad první nerost, který člověk násilně vyrobil už před miliony lety. Lidé sůl obětovali bohům, darovali novomanželům a soli též zasypávali hroby zesnulých. Mexičtí Aztékové měli dokonce bohyni soli. Ve sváteční den na př. zanesli mladé děvče, znázorňující bohyni soli, doprostřed jezera, kde ji popravili. Věřili, že krev oběti posvětí jezera o rozmnoží sůl.

KÁVA a Turci pod Viedňou

Mierne používanie kávy veľmi dobre pôsobí na ľudský organizmus. Možno ani nevieme, že je káva veľmi istý, rýchly a prijemný liek proti nude, únavе a spánku. Káva má súvislost s ľudským temperamentom. Aké trampoty dožila káva, kym sa dostala do našich domovov?

KOZY „PIJÚ“ KÁVU

Nedaleko Červeného mora, na pobreží Jemenu, asi okolo roku 1000 našej éry, mnisi kláštoru Šehoda žili iba z mlieka a srsti kôz, čo nachádzali iba chudobnú stravu, obhrázajúce kriky mimôž a iných krov na tom pahorkovitom kraji. Jedného dňa pastieri spozorovali, že kozy už dlhší čas vobec nespávajú, nočná trávia skáčuc sem a tam, oči im boli červené a vobec mali výzor ako pošetilé. Pastieri sledovali kozy na paši a raz zistili, že sa veľmi dávajú do bielej kvietok akýchsi kríkov. Mnisi keď tieto kvety sušili, zostal v nich iba červený plod, ktorý keď roztrhlíkli našli v ním tvrdú kôstku. Jeden z mnichov zo zvedavosti upiekol tieto kôstky na ohni, roztrhol, uvaril vo vode a popil, necítiac žiadny pôžitok, iba že mu bolo horké.

CAVUS CAIU

Prišla noc a mník namiesto toho, aby sa chystal k spánku, pocitil určité ľahké opojenie a prekvapil sa ľahkostí svojho ducha. Mnisi potom túto tekutinu popíjali zakaždým, keď mali dočasť polnoc, pre konanie bohoslužieb. Nazvali tento nápoj káva, na pamiatku Cavus Caiu, perzského kráľa, ktorý bol podľa legendy oslobený od zemskej príťažlivosti.

Stará civilizácia vedela o víne a o fažkom spánku po pojení od neho. Arabi uviedli do moderného sveta kávu ako soka vínu, nápoj ktorý rozvázuje jazyk, premieňa hlupákov na ľudí vtipných a dáva im možnosť vymaňať sa z otroctva spánku. Mohamedánstvo osudzovalo kávu, no keď Sulejman I. privítel Egypt a Arábiu k svojej ríši, dôležitosť kávy stúpla ešte viac. Dokonca sa hovorilo, že utišuje i pôrodné bolesti.

VÍŤAZSTVO KRÁĽA SOBIESKÉHO

Roku 1683 Turci obsadili Viedeň. No nezadlho tu utrpeli porážku a v panickom útek u zanechali za sebou okolo päťstot veľkých vriec, plných suchých čiernych zŕn, ktoré bavorskí rytieri mali úmysel hodit do Dunaja, lebo si mysleli, že je to krmivo pre favy. Ale našiel sa tu nejaký Poliak Kolšický, ktorý už poznal opojnú moc kávy a požiadal, aby mu dali tie vreca s kávou. Taktiež dostal i splnomocnenie pre-dávať kávu. Viedenčania najprv pohádali týmto nápojom, hovoriac, že je horký. Ale Kolšický k tomu pridal trochu mlieka a medu, a odvtedy si biela káva razila cestu po celom svete.

LUDVIK XV. A KÁVA

Francúzsky kráľ Ludvik XV. mal veľmi rád kávu. Sám ju pripravoval a ponúkal svojim priateľom. Hlavný záhradník Versaillesu pestoval kávu a po dobytí Indie Angličanmi koncom XVIII. storočia, Angličania potom prevzali za národný nápoj čaj.

ERASER

val niekoľko kávovníkov v skleníkoch čo bolo dosťažné pre kráľové potreby.

Jednému francúzskemu dôstojníkovi bolo známe, že Holandci pestujú kávu vo Východnej Indii. Medzi tým i na Antioch rastli podobné palmy ako vo Východnej Indii, takže ten mladý dôstojník raz po veľkých trampotách a prekážkach, ktoré mu schystali Holandci, súc ziarliví aby druhý nemohol pestovať kávovník, priniesol na tieto ostrovy túto rastlinu, ktorú potom začali pestovať ostrovania s veľkým úspechom.

ANGLICKÝ KRÁĽ PROTI KÁVE

Známy anglický lekár Hawrey, ktorý prvý zistil obez krví, prvý akoby umrel pozval k sebe svojho právneho zástupcu, ukázal mu jedno zrnko kávy a povedal: „Z toho vychádza šťastie a múdrost“. Zanechal svojim kolegom lekárom množstvo kávy so žiadostou, aby na deň jeho smrti si vypili a tým sa pamätili na neho.

Predovšetkým káva v tom čase bola považovaná za liek. Anglicko vtedy trpelo na jednu nemoc: prehnané používanie liehových nápojov, aké dejiny ešte nezaznamenali. Bolo zistené, že káva veľmi pomáha opilcom zahnať telesnú otupenosť, ktorá sa často môže zakončiť smrťou. Jeden anglický kupec v Benátkach stretol svojho jerménskeho kolegu, ktorý ho naučil schystať kávový nápoj, potom prenesol ho do Anglicka a tam čoskoro otvorili kaviarnu, ktoré boli húfne navštěvované. Londýn bol rozhorčený na tieto kaviarie, najmä výladny režim, lebo tu vznikali slobodomyselné plagatiky proti kráľovi, najmä v roku 1765. Kráľ nariadił zatvoriť kaviarie. No verejnosť sa proti tomu postavila a vláda musela ustúpiť. V tom čase bola v Anglicku káva veľmi obľúbená, čo sa zdá ako neuvieriteľné, keďže sa vie, že národným nápojom angličanov je čaj. Tu je potrebné pripomenúť, že práve v období, keď sa v Anglicku káva najviacej pijala, bol tam všeobecny literárny rozkvet a taktiež kvitla sloboda diskusie. Nápoj vyzvoloval potrebu verejne hovoriť, živost a veselie, čo nebolo práve v súlade s britským temperamentom. Keby pozdejšie neboli odhalený čaj, možno by káva bola i pozmenila britský chladný temperament.

Po zaplavení Ázie čajom a po dobytí Indie Angličanmi koncom XVIII. storočia, Angličania potom prevzali za národný nápoj čaj.

KÁVA DNES

Dnes sa biela káva používa v civilizovanom svete takmer v každej domácnosti a posledné lekárske výskumy a mienky o čiernej káve klesnia jej cestu taktiež. Čierna káva sa v tomto čase najviacej používa ako osviežujúci nápoj najmä v krajinách okolo Stredozemného mora, ale i vo veľkých mestách celého sveta je na dennom poriadku. Lekári, napriek mnohým pochybovacom, sú mienky, že striedavé používanie kávy vobec neškodi srdcu a ani natoľko neodháňa spánok. Naopak, dáva duchu omnohoviaci ohybnosť a okrem toho, že osozi tráveniu, vo veľkej miere prajne vplýva na prácu obližiek v ľudskom organizme.

ŠKOLSKÁ DOPRAVA VO ŠVAJČIARSKU

MŮŽE BLESK ZASÁHNOUT LETADLO?

K hrozně se kupicím mračnům nad Pádskou nížinou se blíží velký stříbrný letoun. Z mraku začnají sjíždět k zemi první blesky. V tom vysehně bleška a zasáhne letadlo. Jedno křídlo letounu odpadne a letadlo se řítí k zemi.

Tak ličí očiti svědkové průběh nedavného velkého leteckého neštěstí u Legnana v severní Itálii, kde se zřítilo velké čtyřmotorové letadlo „Super Constellation“ americké společnosti „TWA“ s 68 cestujícími. Stalo se to však skutečně zásahem blešku? Odbornici tuto možnost vylučují a poukazují přitom na to, že se dosud takový případ nestal ani na jedné letecké lince, která prochází oblastmi silných bouří. Podle jejich názoru způsobili katastrofu dva prudké vzdušné proudy protichůdného směru, jejichž tlak konstrukce nevydržela.

Toto letecké neštěstí rozvířilo nicméně diskusi o vzniku a účincích blešku. V atmosféře naší země je stálé elektrické pole, jehož intenzita se zvyšuje stoupající výškou. Mraky, jež se v tomto poli pohybují různým směrem a rychlostí, jsou v podstatě elektrostatickým „strojem“. Jeden z nejzajímavějších mraků je takzvaný „bouřkový mrak“, jehož spodní část, pohybující se ve vý-

ši kolem 2500 m, je nabité záporou elektrinou a jehož vrchol, někdy dosahující výšky až 5500 metrů, má kladný náboj. Při nadměrném zvýšení intenzity těchto nábojů dochází k výrovnání, které se projevuje elektrickými výboji ve formě blešek. Poznání, že blešek je vlastně elektrickou jiskrou, je sice staré, ale teprve moderní technika umožnila je blíže vysvetlit. Jde v podstatě o celou sérii jevů, o několik elektrických výbojů ve stejném směru a v intervalu setiny vteřiny. První elektrický výboj bývá nejnižší, má intenzitu 10 až 1000 ampér, nejsilnější však může dosáhnout až 100.000 ampér.

Počet bouří na celé zemi se pohybuje ve stejných časových rozmezích jako stoupající a klesající intenzita zemského elektrického pole, která vrcholí kolem 19. hodiny greenwichského času a je nejnižší kolem 4. hodiny. Blešky se dělí do tří hlavních kategorií: blešky ve svislém směru k zemi, výboje, jež se rozvětvují a ztrácejí v atmosféře, a konečně blešky ve směru vodorovného mezi jednotlivými mraky, které měří někdy až 16 km. Byly však zaznamenány výboje i v délce 150 km. V „klidu“ údobi dochází podle odhadu denně k 40.000 bouřek.

DUCH HOKKAIDA DRÁMA ČÍNSKEHO VOJNOVÉHO ZAJATCA

Strnásť rokov minulo od zakončenia druhej svetovej vojny a ešte stále sú ľudia, pre ktorých sa neuskončila. Na mnohých ostrovoch Tichomoria a v džunglach z času na čas objavia človeka, alebo skupiny ľudí, najmä Japoncov, ktorí si myslia, že vojna ešte vždy trvá. O život týchto ľudí, ich biede a utrpeniach, nedostatkov a chorobách, sa hodne písalo po svetovej tlači. Ale azda najťažšiu tragédiu zažil čínsky vojnový zajatec Liu Liang, ktorý na ostrove Hokkaido pil vlastnú krv a stravoval sa kobylkami a koriencami a svojím životom dokázal neuveriteľnú odolnosť, ktorá ohromila nielen lekárov, ale i obyčajných ľudí. Naša vypočítaná reportáž hovorí o tomto prípade.

Dvere malej policajnej stanice na okraji mestečka Sapporo — ktoré sa nachádza v južnej časti vrchovaneho ostrova Hokkaido v Japonsku — sa náhle roztrvili a lovec Hakamada vrazil do teplej miestnosti, lapaný dych:

— Videl som ho! Videl som ho! — zapletal jazykom malý lovec, prevracajúc očami.
— Koho? — opýtal sa Komatsu, veliteľ stanice.
— Duch Hokkaida! — odpovedal lovec.

Komatsu s podozrením pozeral na vzrušeného lovca. Opilý je? O akom duchovi to hovorí? Či znova neužíval ópium?

Z Hakamadovo počakaného výrazu niečo nahnal Komatsua, aby predsa prejavil záujem o lovce slová. Lovec musel vidieť niečo strašné, keď sa ešte i teraz triasol strachom.

Po výsluhu sa Komatsu rozhodol založiť malú výpravu, ktorú bude viesť Hakamada.

A tak vo februári roku 1958 skupina ľudí sa uberala hlbokým snehom do doliny Zaimoku-nosava. Preskúmali každú piad pôdy a keď už stratili každú nádej, že niekoho nájdú, Komatsu náhodou rozhnul mach pod jedným hrubým stromom.

Oči mu priam vylezli z očných jamok, keď sa z diery v zemi zjavil ľudský tvor. Pár čiernych očí, umiestnených v chrastavej a neuveriteľne špinavej tvári, sa pozeralo akýmsi zvieracím pohľadom.

— Hsien-seng! Hsien-seng! — prehovoril zjav chrčivým hlasom.

Priemerný Japonec nerozumie takmer ani jedno čínske slovo, ale Komatsu predsa porozumel, že tento tvor hovorí.

Úžasné zjavenie zložilo ruky, niekoľkokrát sa poklonilo a lovci pochopili dva fakty: bol to človek, ktorý myslí, že sú mu Japonci vojnoví nepriatelia! A vojna sa skončila pred trinástimi rokmi!

Človek hovoril iba čínsky, ale i to pomaly a zajačavo, ako keby sa dlhú dobu s nikým nerozprával. Oblečený bol — ak tak možno povedať o zdrapoch, ktoré na ňom viseli — do japonských zjatackých šiat. Vlasys mal dlhé a biele splývajúce s bradou. Kožu mal pokrytú chrustami a jazvami. Bol vysoký a chudý.

V meste potom, za pomoci tlmočníka, vyrozprával neuveriteľnú rozprávku, ktorá ohromila všetkých prítomných. Menuje sa Liu Liang-i a má 46 rokov. Japonci ho zajali v čínskej provincii Šantung a privedli sem. Ušiel zo zjatackého tábora a odvtedy žil v horách!

— To je nemožné! — zvolal Komatsu. — Niet človeka, ktorý by prežil pätnásť zim na našom ostrove... sám vo vrchoch!

Po zajatí bol odvedený s ostatnými zajatcami do uhoľných baní, kde žili v barákoch a pracovali ako dobytok. Stravovali sa veľmi biedne. Bili ich za každú maličkosť. Japonci sa s nimi malo rozprávali, takže prvé japonské slovo, ktoré sa naučil, bolo „itai“! To znamená „bolí ma!“ Liu sa rozhodol, že uteče, čo sa mu o rok i podarilo.

Liu pozdejšie zistil, že je fažko žiť vo vrchoch Hokkaido ▶ ktorúkoľvek ročnú dobu. No ľahšie žil v zime, ako v lete! Niekoľkokrát ho v lete až k bezvedomiu doštipali moskyty a stravoval sa mohol iba koriencami a divými plodinami. V zime sa ľahšie prikrádal k domom, lebo sa obyvatelia zdržiavalí v izbách, takže niekedy mohol ukradnúť trochu potravy.

Spočiatku žil výlučne z koriencov a lístia. Zatým jedol hmyz a červy. Keď ulobil nejakú kobylku, bol celý vo vytržení od radosti.

Keď prišla zima, vykopal prstami jamu o priemere asi jeden meter, pokryl ju konármami a machom. Mnoho spával a málo jedol. Pozmenil sa vo zviera.

— Keď som sa prvýkrát odvážil prísť do blízkosti dediny, bol som taký hladný, že som sa chcel vzdať. Našiel som medzitým otvorené dvere prázdnego domu a v rýchlosťi som ukradol škatuľku zápaliek a hrniec ryže. Odvtedy som mohol každý štvrtý deň varif trochu ryže, a to ma udržiaval pri živote. Keď sa mi nuli zápalky a ryža, znova som vyčkával príležitosť ukradnúť tieto veci!

— A to vám prineslo prímeno „duch Hokkaida“. Ľuďom mizli potraviny a nevedeli, kto im to kradne! — povedal Komatsu.

Míňali sa dni, mesiace a roky! Liu žil ako zviera. Nerozprával a pomaly utratil všetky vlastnosti človeka. Jedine inštinkt sa zdokonaloval.

Jedného dňa sa mu podarilo uloviť zajaca a začal loviť i ryby. Celé hodiny stál v horských potokoch s rozšírenými dlaňami a čakal korisť. Niekedy prešli aj dva dni, kym chytí malú rybku!

V piaty rok po úteku ho zachvátila veľká depresia a chcel sa obesíť. Avšak ukradnutý povraz sa pod ním pretrhol a on zostal na žive s novou nádejou, že sa raz predsa vráti domov k žene a dcérke. Stále si však mysel, že vojna ešte trvá a že by ho Japonci zavrázdili, ako utečence, preto ľuďom vyhýbal.

Posledné zimy boli najstrašnejšie. Jedol červy, chrobáky a hľísty a hľadajúc ich, kopal aj meter hlboko, rukami, nechtami. Prechladol a ležal chorý štrnásť dní vo svojej diere. Nemohol sa ani pohnúť, takže takmer umrel od smädu. Ale smäd ho natolko mučil, že päť dní pil moč a raz zahryzol do vlastnej ruky, aby popil niekoľko kvapiek krvi!

Taký nemocný a hladný chytí jednej noci hada a zjedol ho živého! Snehu nebolo, a preto lízal chladnú zem, ktorá mu vyvolávala pocit vláhy.

A tak prechádzali nespocetné roky — Liu viacej nemal žiadny pojem o čase — kým jedného dňa neprišla skupina ľudí, Komatsu a lovec Hakamada.

Všetci lekári, ktorí ho vyšetrovali, sa zhodli, že je to najvýznamnejší prípad ľudskej odolnosti, aký je známy v análoch medicíny. Liu je div, ale kedže prežil všetok ten úzas, on si to ani neuvedomil.

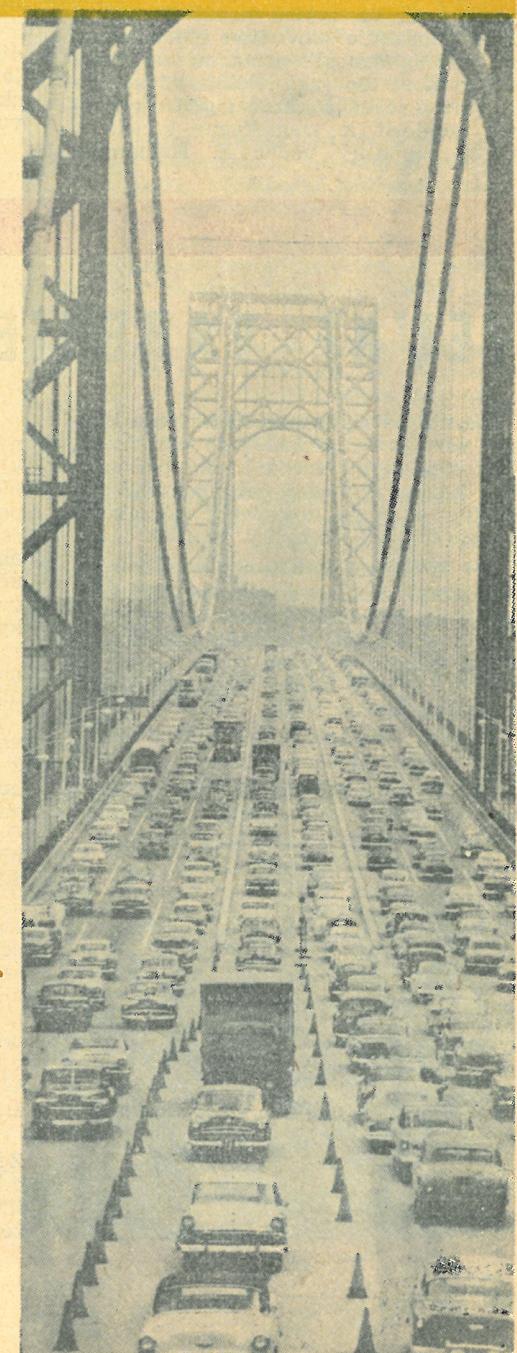
Liu teraz žije vo svojej rodnej dedinke. Znovu sa učí veciam, ktoré bol zabudol. Niekedy sa i smeje. Žije.

CHCES WYGRĄĆ CENNĄ
NAGRODĘ W NASZYM NO-
WYM KONKURSIE?

Juž teraz więc pozyskuj prenumeratorów „ŽIVOTA“ na II., III. i IV. kwartal 1960 r.

Szczegóły w lutowym numerze „Żivota“.

PREMÁVKA NA AME-
RICKOM MOSTE

NOBELLOVA CENA DO ČSR

Nobelova cena je pojmenovaná po jejím zakladateli, švédském chemiku a průmyslníku Alfredu Nobelovi (nar. 21.10.1833, zemřel 10.12.1896). Nobel vyrobil výbušninu, kterou dal roku 1867 patentovat pod jménem „dynamit“. Ze svého výnálezu ohromné zbohatl. Nová třaskavina však na neštěstí našla největší odbyte ve zbrojovkách a ve válkách. Nevíme, zda-li tato skutečnost vedla Nobela k zařazení nadace, z které měla být vyplácena nejúspěšnějším vědcům a umělcům bez ohledu na národnost, každoročně značná částka. Nyní uděluje Švédská královská akademie věd každým rokem 5 Nobelových cen za fyziku, chemii, medicinu, literaturu a za úsilí ve prospěch míru. Výnos činí okrouhlé 50.000 dolarů. Mezi vynikající osobnosti, jimž byla tato cena udělena, patří mimo jiné Röntgen, manželé Curieovi, Pavlov, Einstein, manželé Joliot-Curieovi, Mečníkov.

Nobelova cena za rok 1959 v oboru chemie byla udělena československému vědci akademikovi Jaroslavu Heyrovskému za vynikající práce a objevy v oboru polarografie a polarografické analytické metody. Akademik Heyrovský se stal prvním čs. nositelem tohoto vysokého vyznamenání.

* * *

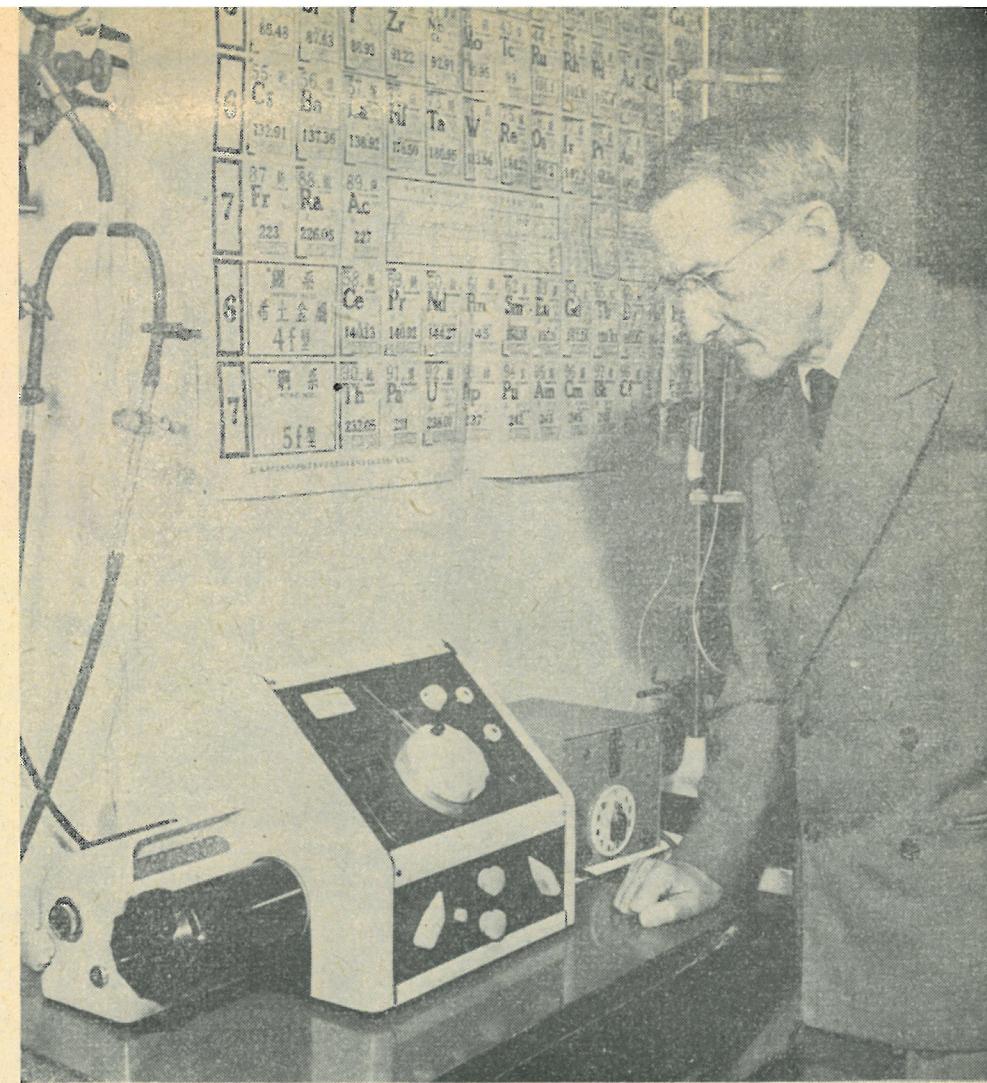
Jaroslav Heyrovský se narodil 20. prosince 1890 v Praze, je doktorem chemických věd a byl 24 let profesorem matematicko-fyzikální fakulty Karlovy univerzity v Praze. Jeho zásluhou vzniklo nové, samostatné odvětví vědy — polarografie, kterou akademik Heyrovský a jeho četní žáci stále zdokonalují. Pražská polarografická škola si dodnes udržela prvenství ve světě. V současné době je akademik Heyrovský čestným členem mnoha proslulých vědeckých institucí v celém světě. Bylo mu například uděleno členství v americké Akademii umění a věd, v Maďarské akademii věd, je členem Leopoldiny akademie v Halle. Má čestné doktoráty věd: College v Londýně, Varšavské univerzity, Vysoké školy technické v Drážďanech, atd.

Co je to vlastně polarografie? Zde je jeden z tisících příkladů pro ilustraci. V Japonsku často trpí nemluvnata otravou olovem; japonské ženy mají totiž ve zvyku používat pudr, který obsahuje olovnatou bělobu. Tak se z neopatrnosti dostanou nepatrné stopy olova do mateřského mléka. Je nesmírně těžké dokazovat příčinu otravy, dojde-li k tragickému konci. A přece japonský vědec E. Hamamoto

prokázal mizivé malé množství olova v několika miligramech nehtu postiženého děcka. Použil přitom totiž neobvykle citlivé a přesné polarografické metody, kterou už v roce 1922 zavedl profesor Heyrovský. Tato metoda se záhy rozšířila do mnoha laboratoří celého světa, protože dosahuje velmi rychle spolehlivých výsledků a je tak dokonala, že k rozboru stačí i 0,005 mililitru zkoumaného roztoku a v něm se dá zjistit hledaná látka i ve zředění 1:100.000. Polarografický chemický rozbor se provádí tak, že se rozpustí zkoumaná látka a naleje se do nádobky, v níž je na dně vrstva rtuti. Ta tvorí jednu elektrodu. Druhou elektrodu představuje rtuť, vykápávající ze skleněné kapiláře. Potom se na obě elektrody vloží stejnosměrné napětí z akumulátoru a napětí se plynule mění. Proud, protékající roztokem, různě reaguje a tyto změny jsou přesně zachyceny. Polarografie slouží všude, kde je třeba provádět rychlé a přesné chemické rozborové; při výzkumu nerostných surovin i hotových slitin, v průmyslu ke kontrole čistoty výrobků, v lékařství k diagnostice a ke sledování hormonů, vitaminů a jedovatých látek v těle, a v mnoha dalších oborech. Její pomocí se mohou zjistit a sledovat patologické procesy, například rakovinné záněty. Polarografie se rozrostla v široký vědní obor s dalekosáhlým uplatněním.

Vysoké ocenění objevu a životního díla akademika Jaroslava Heyrovského je zároveň uznáním celé československé věd a všemu, co její úspěšný rozvoj v posledních letech umožnilo.

Milada Holubová

LPŽ – SVAZARM

20. listopadu se konal v Lidze přítel vojáka ve Varšavě slavnostní večer polsko-československého přátelství, u příležitosti 15. výročí Československé lidové armády. Mezi přítomnými byl velvyslanec Čsl. republiky Karel Vojáček, vojenský attaché Chlad, zástupci Maďarské a Německé republiky, předseda LPŽ gen. Turski a četní vojenští představitelé Polska.

Projevy, pronesené na tomto večeru, byly věnovány bitvě u Dukelského průsmyku a vývoji přátelských vztahů mezi Československem a Polskem.

Počátek karpatsko-dukešské operace souvisejí s vybuchem Slovenského národního povstání v srpnu roku 1944. Fašističtí útočníci postavili proti povstalcům svá vojska. Situace na Slovensku byla vážná a povstalci potřebovali pomoc. Velitel 38. sovětské armády, generál Moskalenko vydal 5. září svému vojsku rozkaz že zlomení linie hitlerovské obrany v oblasti Krosna, překročení čs. hranice a spojení se se slovenskými povstalci v Prešově. Československá a sovětská vojenská jednotky musely bojovat s urputným a ke všemu připraveným protivníkem. Hitlerovci dělali všechno, aby sovětská armáda nemohla dorazit na území Slovenska. Využili výhodných podmínek, které poskytoval hornatý zalesněný terén.

a v oblasti Dukelského a Lupkovského průsmyku utvořili dokonale promyšlený obranný systém.

Dne 6. října se sovětskí vojáci spolu s vojskem I. čs. sboru po těžkých bojích dostali do Dukelského průsmyku a k čs. státní hranici. Byla to historická událost v životě československých vojenských jednotek v SSSR. Přinesla obrat v národně-osobozenecích bojích československého národa.

Karpatsko-dukešská akce je největší a nejtěžší bitvou, které se zúčastnil československý voják. Proto je také zdrojem, z kterého čs. lidové armáda může čerpat poznatky na základě vlastních bojových zkušeností. Přes to, že se nepodařilo ovládnout v krátké době slovenské území a spojit se s povstalcí, přece měla důležitý vliv na průběh Slovenského národního povstání. Mohla k přemožení odporu hitlerovské obrany ve východních Karpatech. Vytvořila podmínky k poslednímu náporu sovětské armády, který způsobil porážku Hitlerových vojsk a vedl k osvobození Československé republiky.

Proto je také den 6. října slaven jako den čs. lidové armády.

MH

VEĽKÉ VARENIE V CHÝŽNOM

Cestou na slavnostné ukončenie kurzu varenia a pečenia do Chýžného, boli sme veľmi zvedaví, aký bol priebeh kurzu, aké budú jeho konečné výsledky a čo je najdôležitejšie, ako a čo sa naučili kurzistky variť a piecť. Na výsledky sme nečakali dlho.

Pozvaní hostia, slávnostne obliečené kurzistky a bohatě prestreté stoly. Ako prísní skúšajúci pristúpili sme k tým neobvyklým skúškam, ktoré spočívali v tom, že sme museli ochutnať každú z prichystaných jedál.

Skúšky dopadli vyhovujúco. Všetkým veľmi dobre chutnalo. Čo sme jedli? Boršč s uškami, zeleninový šalát, pečené sekané mäso, torty, makovníky, krehké zákusky, perníky, krémeš... toľko jedla a akého dobrého!

Kurz sa oficiálne ukončil slavnostným odovzdáním diplomov účastníkom kurzu, podakovaním našej Spoločnosti a Lige Žien za zorganizovanie podobných kurzov a podákováním inštruktorky Ligy Žien ob. Kowalskej za obetavú prácu ako aj podákováním účastníkom kurzu za vzorné navštěvovanie kurzu a dobré konečné výsledky.

Potom sme spievali najrôznejšie a najlepšie slovenské a oravské pesničky.

Sme veľmi radi, že nami organizované kurzy sú tak úspešné a že stále k nám dochádzajú prihlášky na nové kurzy. Dúfame, že vďaka týmto kurzom stúpne životná úroveň našich dedín na Orave a Spiši, že sa pričinia k zlepšeniu životných podmienok nášho obyvateľstva.

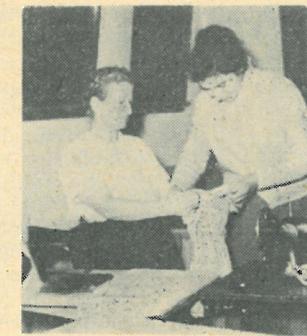
Naša Spoločnosť v spolupráci s Ligou Žien v Novom Targu organizuje celú sieť kurzov na území Oravy a Spiša. Kurzy varenia a pečenia prebiehajú a budú prebiehať v Lipnicy Malej, Zubrzyci Dolnej, Podszku, Lapszach, Kacwine, Trybszu. Kurzy strihov a šitia v Lipnici Malej, Orawke, Lapszach Wyżnych, Lapszach Niżnych, Nowej Bialej a Frydmane.

Všade sa tešia veľkým úspechom. Ženy sa tešia, že budú vedieť dobre a chutne varit, že budú vedieť pekne šit, muži že budú jest chutné jedlá a my, že naša námaha je úspešná.

Každej z účastníčok kurzu varenia a pečenia bol slávnostne odovzdáný diplom ukončenia kurzu.

Na fotografii: účastníčky kurzu po obdržaní diplomov.

Na fotografii: jedna z účastníčok kurzu šitia.

JOS. LADA

ČASOPISU

ŽIVOT

Září

- Č Samuel
- P Adéla
- N Růžena
- P Boris
- Ú Boleslav
- Č Marie
- S Regina
- P Petr
- S Krasava
- N Emilián
- P Marie
- Ú Rehoř
- S Radomíra
- Č Albína
- P Ludmila
- S Náděžda
- N Kryštof
- Ú Oleg
- P Hilarius
- S Matouš
- Č Mořic
- P Tekla
- S Jaromír
- N Zlatuše
- P Budivoj
- Ú Kosma
- S Václav
- Č Michal
- P Jeroným

Ríjen

- S Igor
- N Galina
- P Bohumil
- Ú František
- S Eliška
- Č Bruno
- P Sergéj
- S Věra
- N Diviš
- P Záboj
- Ú Jan Žiška
- Č Bivoj
- S Maxmilián
- P Krasoslav
- S Terezie
- N Havel
- P Hedvika
- Ú Lukáš
- S Petr
- Č Vndelín
- P Voršila
- S Kordula
- N Theodor
- P Rafael
- Ú Kryšpín
- S Dimitrij
- Č Zoja
- P Tadeáš
- S Narcis
- N Marcel
- P Vok

Listopad

- Ú Damián
- S Památka zesnulých
- Č Hubert
- P Karel
- S Emerich
- N Liběna
- P Velká říjnová soc. revoluce
- Ú Bohumír
- S Bohdan
- Č Radan
- P Martin
- N Stanislav K.
- P Vavřinec
- Ú Leopold
- S Otmar
- Č Mez. den studentů
- P Roman
- S Alžběta
- N Čestmír
- P Albert
- Ú Cecilie
- S Klementa
- Č Kateřina
- S Konrád
- N Valerián
- P Miroslav
- Ú Zina
- S Ondřej

Prosinec

- Č Edmund
- P Blanka
- S František
- N Barbora
- P Jitka
- Ú Mikuláš
- S Ambrož
- Č Květoslava
- P Vratislav
- S Judita
- N Dana
- P Přibyslav
- Ú Lucie
- S Lýdie
- Č Zdiral
- P Albína
- S Daniel
- N Miloslav
- P Urbana
- Ú Dagmar
- S Tomáš
- Č Božena
- P Vlasta
- S Adam a Eva
- N 1. sv. vánoční
- P 2. sv. vánoční
- Ú Jan
- S Bohumila
- Č Milada
- P David
- S Silvestr

Tisícročie
Poľska

OCIE VZNIKU KEHO ŠTÁTU

ne celý rad slávností spojených s výročím vzniku Poľského štátu.

7 rokov. Organizátorom a iných podnikov spojených s týmito súborami NF.

zitou vecou, nielen pre tento obdobie trvania slávností spojených s výročím vzniku Poľského štátu, je pochopenie zmyslu všetkých jatí. Blížiac sa doba Tisícročia, mení na neustále sviatkovanie, to byť doba zvlášť intenzívnej-

nosti NF vysúvajú sa dve akcie: a zalesnenie štátu pod názvom "Výročie vzniku Poľska". Obe tieto akcie sú populárne.

a dediny prežijú „veľké upratovanie“ obdrží vybudované kolektívny domy, športové ihriská, a detské oradovacie.

bude celá rada veľkých výročí, nich — bude samozrejme 550. Podrobnejší program gruinsti je v priebehu spracovania. beme oslavovať 150. výročie narodenia, storočie narodenia Paderevského, výročie smrti Márie Konopnické-

s Tisícročným výročím vzniku, budú príležitosťou k uzavádzaniu iniciatív sú už signalizované.

v rámci záväzku do roku 1966 Krivoustého na Psiom Poli. Načas do poriadku v tomto meste bude upratovať zrúcaniny, doplniť všetko kolektívnymi silami.

vojvodstve, ako aj v samotnom re usporiadanie slávnosti Tisícročia. iniciátorom podobnej akcie. Napr. už dnes sa pripravujú k otvoreniu muzea. V Pucku, ktorý bude slávnostného, jednorodinných domov, úskom pobreží od Helu až ku tických zariadení, campingových obsluhových barov atď. V týchto napomáhajú záväzky.

akcia zbierky na budovu 1.000 zamestnanci národných podnikov, záväzkami súčasne sumy, so záväzkami dedin.

efektu úsilia zo strany Výborov NF, ľických organizácií ako aj učiteľov, ktorí dodržali splnenie svojich záväzkov.

znač, že „dušou“ akcií budovania sú — Výborov NF. V tomto vynára dôležitá úloha, prevedená v podnach a na dedinách, aby svoje záväzky na rok 1960 a na

záväzkov nemali by chýbať ani zvlášť pri tých záväzkoch, ktoré

Vieme, mnohé dediny Oravy už časť záväzkov. Vieme, že uzavreté so stavbou škôl, chceli byť aké sú to záväzky, ako sú plnené boli uzavreté.

nám o tom. Čakáme Vaše listy, e-rejónovaf.

nych i Wyznanych. Jen jedno chce na konec zdurazniť — aby naše výstavy byly opravdu putovní, aby si je jednotlivé miestne skupiny vymenovaly. Jistě tím obohatí život v kulturních jizbách!

L.H.

PISZA O NAS

Około 37 tysięcy Czechów i Słowaków zamieszkuję na terenie naszego kraju. Najliczniejszym skupiskiem słowackiej mniejszości narodowej jest rolnicza część powiatu nowotarskiego — Spisz i Orava. Dość liczna kolonia czeska przebywa w Zelowie w woj. Łódzkim i w pow. Strzelin na Dolnym Śląsku. Czesi z Zelowa mieszkają w Polsce od około 200 lat i zajmują się przeważnie tkactwem.

Na Spiszu i Orawie młodzież uczęszcza do 26 szkół podstawo-

Express Wieczorny

wych ze słowackim językiem naukowym i do liceum ogólnokształcącego w Jabłonce.

Ożywiona działalność oświatową rozwijają zespoły ludowe i teatrzyki amatorskie. Pracą tych placówek kieruje Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Czechów i Słowaków w Polsce, które jednocześnie wydaje ilustrowane czasopismo pod nazwą „Život“.

Z inicjatywy Towarzystwa jeszcze w tym miesiącu zostanie otwarta w Nowym Targu wystawa słowackiej ceramiki i strojów ludowych.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że czesko-słowacka mniejszość narodowa otoczona przyjazną opieką państwa — bierze czynny udział w życiu polityczno-społecznym całego kraju.

NOB CENA

Nobelova cena je pojmenovaná po myslníku Alfredu Nobelovi (nar. 1833), ktorou dal roku 1867 na nálezu ohromného zbohatia. Nové ti ve zbrojovkách a ve výkach. Nebezpečenstvo nadace, z ktoré měla být bez ohledu na národnost, každorovská akademie věd každým rokem mezi vynikající osobnosti, jimž bývali manželé Curieovi, Pavlov, Einstein.

Nobelova cena za rok 1959 v chemii byla udělena československému vědci akademikovi Jaroslavu Heyrovskému za vynikající práce a její výzkum polarografie a polarické analytické metody. Akademik Heyrovský se stal prvním československým tohoto vyznamenání.

* * *

Jaroslav Heyrovský se narodil 1. prosince 1890 v Praze, je doktorem chemických věd a byl 24 let profesorem matematicko-fyzikální fakulty Karlovy univerzity v Praze. Jeho sluhou vzniklo nové, samostatné větvě vědy — polarografie, kterou demik Heyrovský a jeho četní žáci zdokonalují. Pražská polarografická škola si dodnes udržela prvenství v světě. V současné době je akademik Heyrovský čestným členem mnoha proslulých vědeckých institucí v celém světě. Bylo mu například udělení čestného doktorátu v Americké akademii učených, v Maďarské akademii věd, v českém Leopoldinu akademie věd. Má čestné doktoráty věd: legie v Londýně, Varšavské univerzitě, Vysoké školy technické v Drážďanech atd.

Co je to vlastně polarografie? Z jedna z tisících příkladů pro straci. V Japonsku často trpí nevňata otravou olovem; japonské mají totiž ve zvyku používat překrývající obsahuje olovnatou bělobu, se z neopatrnosti dostanou nepřistopy olova do mateřského mléka, nesmírně těžké dokazovat příčinu, vy, dojde-li k tragickému konci přeče japonský vědec E. Hama

VEL'KÉ VAR

Cestou na slávnostné ukončenie zo varenia a pečenia do Chyží boli sme veľmi zvedaví, aký bol beh kurzu, aké budú jeho konečné sledky a čo je najdôležitejšie, a čo sa naučili kurzistky varí a peč.

Na výsledky sme nečakali dlho. Pozvaní hostia, slávnostne obliečky kurzistky a bohaté prestreté stoly, prísní skúšajúci pristúpili sme k neobvyklým skúškam, ktoré spôsobovali, že sme museli ochutnať k z prichystaných jedál.

Skúšky dopadli vyhovujúco, kym veľmi dobre chutnalo. Čo jedli? Boršč s uškami, zeleninový pečený sekané mäso, torty, makovníky, krehké zákusky, perníky, krémeše... tolko jedla a akého dobrého!

JANUÁR

1. P Nový Rok
2. S Ábel
3. N Daniel
4. P Titus
5. U Artúr
6. S Troch králov
7. Š Bohuslava
8. P Severín
9. S Alexej
10. N Dalimír
11. P Malvína
12. Ú Ernest
13. S Rastislav
14. Š Félix
15. P Dobroslav
16. S Vladimír
17. N Nataša
18. P Bohdana
19. Ú Drahomíra
20. S Dalibor
21. S Vincent
22. P Zora
23. S Miloš
24. N Tomáš
25. P Pavol
26. Ú Tamara
27. S Ján
28. S Karol
29. P František
30. S Ema
31. N Emil

FEBRUÁR

1. P Tatiana
2. U Hromnice
3. S Blažej
4. S Veronika
5. P Agáta
6. S Dorota
7. N Vanda
8. P Prokop
9. Ú Zdenko
10. S Gabriela
11. Š Dezider
12. P Perla
13. S Arpád
14. N Valentín
15. P Pravoslav
16. Ú Julianá
17. S Miloslava
18. Š Jaromír
19. P Vlasta
20. S Lívia
21. N Eleonóra
22. P Etela
23. Ú Roman
24. S Matěj
25. Š Cézar
26. P Viktor
27. S Alexander
28. N Zlatica
29. P Horymír

MAREC

1. Ú Albín
2. S Amália
3. S Bohumil
4. P Kazimír
5. S František
6. N Radoslav
7. P Tomáš
8. Ú Medzinárodný deň žien
9. S Františka
10. S Branislav
11. P Angela
12. S Gregor
13. N Vlastimil
14. P Matilda
15. Ú Svetlana
16. S Boleslav
17. Š L'ubica
18. P Eduard
19. S Jozef
20. Vitazoslav
21. P Blahoslav
22. Ú Beňadik
23. S Adrián
24. S Gabriel
25. P Marián
26. S Emanuel
27. N Alena
28. P Soňa
29. Ú Tatiana
30. S Arnošt
31. Š Benjamín

APRÍL

1. P Hugo
2. S Zita
3. N Richard
4. P Izidor
5. U Vincent
6. S Miroslava
7. Š Donát
8. P Albert
9. S Milena
10. N Igor
11. P Július
12. Ú Estera
13. S Henrieta
14. Š Justín
15. P Fedor
16. S Danica
17. N Veľkonočná nedele
18. P Veľkonočný pondelok
19. Ú Jela
20. S Marcel
21. Š Ervíni
22. P Natan
23. S Vojtech
24. N Juraj
25. P Marek
26. Ú Jaroslava
27. S Jaroslav
28. Š Jarmila
29. P Lea
30. S Anastázia

1960

KALENDÁR

MÁJ

1. N Sviatok práce
2. P Žigmund
3. Ú Desana
4. S Florián
5. Š Irena
6. P Hermína
7. S Monika
8. N Michal
9. P Štátny sviatok ČSR
10. Ú Viktória
11. S Blažena
12. Š Pankrác
13. P Servák
14. S Bonifáč
15. N Žofia
16. P Svetozár
17. Ú Gizela
18. S Viola
19. Š Celestín
20. P Borivoj
21. S Valent
22. N Júlia
23. P Želmíra
24. Ú Danuša
25. S Urban
26. Š Dušan
27. P Iveta
28. S Viliam
29. N Vilma
30. P Ferdinand
31. Ú Petronela

JÚN

1. S Medzinárodný deň detí
2. Š Xénia
3. P Karolina
4. S Šarlota
5. N Laura
6. P Norbert
7. Ú Róbert
8. S Medard
9. Š Felicián
10. P Margaréta
11. S Barnabáš
12. N Svätošlav
13. P Anton
14. Ú Vazil
15. S Vít
16. Š Božie Telo
17. P Adolf
18. S Vratislav
19. N Alfréd
20. P Valéria
21. Ú Alojz
22. S Paulína
23. Š Šidónia
24. P Ján
25. S Viliam
26. N Adriana
27. P Ladislav
28. Ú Beata
29. S Peter a Pavol
30. Š Pavol

JÚL

1. P L'ubor
2. S Berta
3. N Miloslav
4. P Prokop
5. Ú Cyril a Metod
6. S M. Ján Hus
7. S Vilibald
8. P Ivan
9. S Lujza
10. N Amália
11. P Milota
12. Ú Boriša
13. S Margita
14. Š Kamil
15. P Henrich
16. S Rút
17. N Svorad
18. P Kamila
19. Ú Vincent
20. S Eliáš
21. S Daniel
22. P Štátny sviatok PLR
23. S Ol'ga
24. N Vladimír
25. P Jakub
26. Ú Anna
27. S Marta
28. Š Krištof
29. P Božena
30. S Libuša
31. N Ignác

AUGUST

1. P Peter
2. Ú Gustáv
3. S Štefan
4. Š Dominik
5. P Hedviga
6. S Jozefina
7. N Štefánia
8. P Oskár
9. U Ratibor
10. S Vavrinec
11. Š Zuzana
12. P Darina
13. S Lubomír
14. N Mojmír
15. P Nanebevzatie P. Márie
16. Ú Rochus
17. S Milica
18. Š Elena
19. P Lýdia
20. S Bernard
21. N Jana
22. P Tichomír
23. Ú Filip
24. S Bartolomej
25. S L'udovít
26. P Samuel
27. S Silvia
28. N Augustín
29. P Sána
30. U Ružena
31. S Rajmund

stupne životnej urovnania našich dedín na Orave a Spiši, že sa pričinia k zlepšeniu životných podmienok nášho obyvateľstva.

Naša Spoločnosť v spolupráci s Ligou Žien v Novom Targu organizuje celú sieť kurzov na území Oravy a Spiša. Kurzy varenia a pečenia prebiehajú a budú prebiehať v Lipnicy Malej, Zubrzycy Dolnej, Podszklu, Lapszach, Kacvine, Trybszu. Kurzy strihov a šitia v Lipnicy Malej, Orawke, Lapszach Nižnych, Nowej Bialej a Frydmane.

Všade sa tešía veľkým úspechom. Ženy sa tešía, že budú vedieť dobre a chutne varí, že budú vedieť pekne šíť, muži že budú mať chutné jedlá a my, že naša námaha je úspešná.

Na fotografii: instruktorka LK ukazuje, ako si treba pripraviť látka skôr než sa začne šíť.

Na fotografii: jedna z účastníčiek kurzu šitia.

OCIE VZNIKU KÉHO ŠTÁTU

ne celý rad slávností spojených s vznikom Poľského štátu, 7 rokov. Organizátorom a iných podnikov spojených s týmito výročiami.

žitou vecou, nielen pre tento obdobie trvania slávností spojených s vznikom Poľského štátu, ale aj pochopenie zmyslu všetkých ľudí. Blížiacia sa doba Tisícročia, mení na neustále sviatkovanie, to byť doba zvlášť intenzívnej-

nosti NF vysúvajú sa dve akcie: a zalesnenie štátu pod názvom "Vzniešenie Poľska". Obe tieto akcie sú populárne.

a dediny prežijú „veľké upratovanie“ obdrží vybudované kolektívny domy, športové ihriská, a deťské oradovské.

bude celá rada veľkých výročí, ktoré — bude samozrejme 550 rokov. Podrobnejší program grunští je v priebehu spracovania. České oslavovanie 150 výročia narodenia, storiečie narodenia Paderevského, výročie smrti Márie Konopnickéj.

né s Tisícročným výročím vzniku, budú príležitosťou k uzavráti Aké iniciatívy sú už signalizované?

v rámci záväzku do roku 1966 Krivoustého na Psiom Poli. Návšteva do poriadku v tomto meste, upratovanie zrúcaniny, doplnenie výstavky kolektívными silami.

vojvodstve, ako aj v samotnom kraji usporiadanie slávností Tisícročia iniciátorom podobnej akcie. Napríklad dnes sa pripravujú k otváraniu muzea v Puku, ktoré bude slávnostné, jednorodinných domov, ktoré sú vystavené od Helu až ku deťom. Zariadení, campingových obsluhových barov atď. V týchto napomáhajú záväzky.

akcia zberky na budovu 1.000 zamestnancov národných podnikov, záväzky súčasne sumy, so záväzkami dedín.

elia úsilie zo strany Výborov NF, ľických organizácií ako aj učiteľov dodržali splnenie svojich záväzkov.

značí, že „dušou“ akcie budovania sú — Výbory NF. V tomto sú vynára dôležitá úloha, prevedená v podnikoch a na dedinách, aby svoje záväzky na rok 1960 a na

záväzkov nemali by chýbať ani záväzky pri tých záväzkoch, ktoré

vieme, mnohé dediny Oravy už čas záväzkov. Vieme, že uzavreté so stavbou škôl, chceli by aké sú to záväzky, ako sú plne dnetu boli uzavreté.

nám o tom. Cakáme Vaše listy, e-mailov.

MARTIN BENKA

ŽIVOT

SEPTEMBER

1. Š Drahoslava
2. P Bronislava
3. S Otokar
4. N Rozália
5. P Viktorín
6. U Alica
7. S Marianna
8. Š Mária
9. P Peter
10. S Oleg
11. N Bystrík
12. P Mária
13. Ú Ctibor
14. S Drahotín
15. Š Jolana
16. P L'udmila
17. S Lambert
18. N Tomáš
19. P Konštantín
20. U L'uboslava
21. S Matúš
22. Š Móric
23. P Zdenka
24. S L'uboš
25. N Vladislav
26. P Edita
27. Ú Cyprián
28. S Václav
29. Š Michal
30. P Jarolína

OKTÓBER

1. S Arnold
2. N Levoslov
3. P Terézia
4. Ú František
5. S Viera
6. Š Bruno
7. P Eliška
8. S Brigita
9. N Dionýz
10. P Gedeon
11. Ú Zvonimír
12. S Maximilián
13. Š Koloman
14. P Boris
15. S Stela
16. N Hedviga
17. P Margita
18. Ú Lukáš
19. S Kristián
20. Š Vendelin
21. P Uršula
22. S Sergej
23. N Severín
24. P Kvetoslava
25. Ú Aurel
26. S Demeter
27. Š Sabina
28. P Tadeáš
29. S Klára
30. N Šimon
31. P Wolfgang

NOVEMBER

1. U Všechsvätyň
2. S Pamiatka zosnulých
3. S Ida
4. P Karol
5. S Imrich
6. N Renáta
7. P Výročie Veľkej Októbrovej socialistickej Revolúcie
8. Ú Bohumír
9. S Teodor
10. S Tibor
11. P Martin
12. S Svätopluk
13. N Stanislav
14. P Irma
15. Ú Leopold
16. S Agnesa
17. Medzinárodný deň študentov
18. P Eugen
19. S Alžbeta
20. N Félix
21. P Ctirad
22. Ú Cecília
23. S Klementa
24. S Emilia
25. P Katarína
26. S Kornel
27. N Milan
28. P Miroslav
29. Ú Vratislav
30. S Ondrej

DECEMBER

1. Š Edmund
2. P Bibiána
3. S František
4. N Barbora
5. P Oto
6. Ú Mikuláš
7. S Ambráz
8. Š Mária
9. P Izabela
10. S Judita
11. N Melánia
12. P Otília
13. Ú Lúcia
14. S Branislava
15. Š Ivica
16. P Albína
17. S Kornélia
18. N Gracián
19. P Urbana
20. Ú Dagmar
21. S Bohdan
22. Š Adela
23. P Nadežda
24. S Adam a Eva
25. N 1. Sviatok Vianočný
26. P 2. Sviatok Vianočný
27. Ú Ján
28. S Bohumila
29. Š Milada
30. P Dávid
31. S Silvester

A ných i vyznacích. Jen jedno čosi na koniec združení — aby naše výstavy byly opravdu putovní, aby si je jednotlivé miestne skupiny vymenovaly. Jisté sú obohati život v kulturných jízdbách!

L.H.

PISZĄ O NAS

Około 37 tysięcy Czechów i Słowaków zamieszkuje na terenie naszego kraju. Najliczniejszym skupiskiem słowackiej mniejszości narodowej jest rolnicza część powiatu nowotarskiego — Spisz i Orava. Dość liczną kolonię czeską mamy w Zelowie w woj. Łódzkim i w pow. Strzelin na Dolnym Śląsku. Czesi z Zelowa mieszkają w Polsce od okolo 200 lat i zajmują się przeważnie tkactwem.

Na Spiszu i Orawie młodzież uczęszcza do 26 szkół podstawo-

Express Wieczorny

wych ze słowackim językiem naukowym i do liceum ogólnokształcącego w Jabłonce. Ożywiona działalność oświatową rozwijają zespoły ludowe i teatrzyki amatorskie. Pracą tych placówek kieruje Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Czechów i Słowaków w Polsce, które jednocześnie wydaje ilustrowane czasopismo pod nazwą „Život“.

Z inicjatywy Towarzystwa jeszczé w tym miesiącu zostanie otwarta w Nowym Targu wystawa słowackiej ceramiki i strojów ludowych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że czesko-słowacka mniejszość narodowa otoczona przyjazną opieką państwa — bierze czynny udział w życiu polityczno-społecznym całego kraju.

NOB CENA

Nobelova cena je pojmenovaná po myslníku Alfredu Nobelovi (nar. 1833), kterou dal roku 1867 na nálezu ohromné zbohatl. Nová třídy ve zbrojovkách a ve výlukách. Nebožení nadace, z které měla být bez ohledu na národnost, každorovská akademie věd každým ročníkem, literaturu a za úsilí ve pro Mezi vynikající osobnosti, jímž by manželé Curieovi, Pavlov, Einstein.

Nobelova cena za rok 1959 v oblasti chemie byla udělena československému vědci akademikovi Jaroslavu Heyrovskému za vynikající práce a její výzkum polarografie a polarografické analytické metody. Akademik Heyrovský se stal prvním československým tohoto vyznamenání.

Jaroslav Heyrovský se narodil 2. prosince 1890 v Praze, je doktorem chemických věd a byl 24 let profesorem matematicko-fyzikální fakulty Karlovy univerzity v Praze. Jeho sluhou vzniklo nové, samostatné větví vědy — polarografie, kterou demik Heyrovský a jeho četní žáci le zdokonalují. Pražská polarografická škola si dodnes udržela prvenství světě. V současné době je akademik Heyrovský čestným členem mnoha proslulých vědeckých institucí v celém světě. Bylo mu například uděleno čestné doktorátu v USA, v Americké Akademii učenců věd, v Maďarské akademii věd, členem Leopoldiny akademie věd. Má čestné doktoráty věd: legie v Londýně, Varšavské univerzity, Vysoké školy technické v Drážďanech atd.

Co je to vlastně polarografie? Zde jeden z tisícových příkladů pro straci. V Japonsku často trpí nevátnata otravou olovem; japonské mají totiž v zvyku používat potravu, který obsahuje olovnatou bělobu. Je z neopatrnosti dostanou nepříjemné stopy olova do mateřského mléka, nesmírně těžké dokazovat příčinu výky, dojde-li k tragickému konci přece japonský vědec E. Hama

VEL'KÉ VAR

Cestou na slávnostné ukončenie varenia a pečenia do Chyží boli sme veľmi zvedaví, aký bol beh kurzu, aké budú jeho konečné sledky a čo je najdôležitejšie, a čo sa naučili kurzistky varit a i

Na výsledky sme nečakali dlho. Pozvaní hostia, slávnostne obliekli kurzistky a bohatu prestreté stoly, prísní skúšajúci pristúpili sme k neobvyklým skúškam, ktoré spojili v tom, že sme museli ochutnať kuchyne, ktoré sú pripravované jedál.

Skúšky dopadli vyhovujúco. Kým veľmi dobre chutnalo. Čo jedli? Boršč s uškami, zeleninový pečené sekané mäso, torty, makovinky, krehké zákusky, perníky, krémeše... toľko jedla a akého dobrého!

Na fotografii: ženy z Života a ľudového umenia na Orave a Spiši, ktoré sa pričinili k zlepšeniu životných podmienok nášho obyvateľstva.

Naša Spoločnosť v spolupráci s Lipogou Žien v Novom Targu organizuje celú sieť kurzov na území Oravy a Spiša. Kurzy varenia a pečenia prebiehajú v budúcom prebiehajú v Lipnici Malej, Zubrczycy Dolnej, Podszku, Lapszach, Kacwine, Trybszu. Kurzy strihov a šitia v Lipnici Malej, Orawke, Lapszach Wyżnych, Lapszach Niżnych, Nowej Bialej a Frydmane.

Všade sa tešia veľkým úspechom. Ženy sa tešia, že budú vedieť dobre a chutne varit, že budú vedieť pekne šíp, muži že budú jest chutné jedlá a my, že naša námaha je úspešná.

Leden

1. P Nový rok
2. S Blahorád
3. N Mečislav
4. P Blahoslava
5. U Dalimil
6. S Tři králové
7. Č Lucián
8. P Čestmír
9. S Háta
10. N Břetislav
11. P Bohdan
12. U Pravoslav
13. S Jarmila
14. Č Radovan
15. P Blahomil
16. S Ctirad
17. N Drahoslav
18. P Vladislav
19. U Doubravka
20. S Fabián
21. Č Anežka
22. P Slavomír
23. S Zdeněk
24. N Milena
25. P Miloš
26. U Vojslav
27. S Přibyslav
28. Č Otýlie
29. P Zdislav
30. S Marta
31. N Spytiňov

Únor

1. P Hynek
2. U Hromnice
3. S Blažej
4. Č Jaruška
5. P Dobromila
6. S Vanda
7. N Veronika
8. P Milada
9. U Apolena
10. S Mojmír
11. Č Božena
12. P Svatoslava
13. S Venceslav
14. N Valentýn
15. P Jiřina
16. U Juliána
17. S Miloslava
18. P Milošlav
19. Č Simeon
20. S Oldřich
21. N Lenka
22. P Petr
23. U Svatopluk
24. S Matěj
25. C Česar
26. P Božetěch
27. S Alexandr
28. N Lumír
29. P Horymír

Březen

1. Ú Albín
2. S Anežka
3. C Kunhuta
4. P Vladivoj
5. S Želimir
6. N Miroslav
7. P Tomáš
8. U Mezinárodní den žen
9. S Františka
10. Č Božislav
11. P Anděla
12. S Rehoř
13. N Růžena
14. P Matylda
15. U Radislav
16. S Amos
17. Č Vlastimil
18. P Eduard
19. S Josef
20. N Světlá
21. P Benedikt
22. U Léona
23. S Viktorín
24. C Gabriel
25. P Marie
26. S Emanuel
27. N Zbyňkov
28. P Soňa
29. U Tatána
30. S Arnošt
31. Č Kvido

Duben

1. P Hugo
2. S Veleslav
3. N Richard
4. P Ambrož
5. U Miroslava
6. S Celestýn
7. Č Heřman
8. P Albert
9. S Dušan
10. N Radomil
11. P Lev
12. U Julius
13. S Aleš
14. Č Pravomil
15. P Anastázia
16. S Irena
17. N Neděle velikonoc
18. P Pondělí velikonoc
19. U Rostislav
20. S Marcel
21. Č Alexandra
22. P Kajus
23. S Vojtěch
24. N Jiří
25. P Marek
26. U Otto
27. S Jaroslav
28. Č Vlastislav
29. P Robert
30. S Blahoslav

1960

KALENDÁŘ

Květen

1. N Svátek práce
2. P Zikmund
3. U Alexej
4. S Květoslav
5. Č Liboslav
6. P Jan
7. S Stanislav
8. N Ctibor
9. P St. svátek ČSR
10. U Blažena
11. S Svatava
12. Č Pankrác
13. P Serváč
14. S Bonifác
15. N Žofie
16. P Přemysl
17. U Vratislava
18. S Radoslav
19. Č Ivo
20. P Hvězdoslav
21. S Hostimil
22. N Emil
23. P Vladimír
24. U Jana
25. S Urban
26. Č Filip
27. P Svatobor
28. S Vilém
29. N Maxim
30. P Ferdinand
31. U Kamila

Cerven

1. S Mezinárodní den dětí
2. Č Marcelín
3. P Klitylda
4. S Dalibor
5. N Dobroslav
6. P Norbert
7. U Slavoj
8. S Medard
9. Č Stanislava
10. P Markéta
11. S Barnabáš
12. N Antonie
13. P Antonín
14. U Vasil
15. S Vít
16. Č Zbyněk
17. P Adolf
18. S Milan
19. N Těšivoj
20. P Květuše
21. U Alois
22. S Pavla
23. Č Zdeňka
24. P Jan Křtitel
25. S Ivan
26. N Pavel
27. P Ladislav
28. U Lubomír
29. S Petr a Pavel
30. Č Sárka

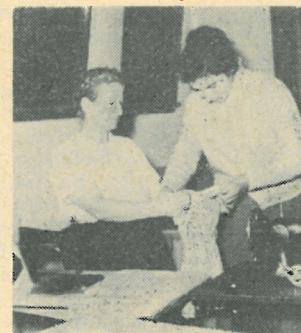
Cervenec

1. P Děpold
2. S Marie
3. N Radomír
4. P Prokop
5. U Cyril a Metoděj
6. S M. Jan Hus
7. Č Bohuslava
8. P Alžběta
9. S Česlav
10. N Libuše
11. P Olga
12. U Bořek
13. S Markéta
14. Č Karolína
15. P Jindřich
16. S Luboš
17. N Bohuslava
18. P Drahomíra
19. U Čeněk
20. S Ilja
21. Č Vítězslav
22. P St. svátek PRR
23. S Libor
24. N Kristýna
25. P Jakub
26. U Anna
27. S Zlatko
28. Č Viktor
29. P Božena
30. S Bořivoj
31. N Ignác

Srpna

1. P Věra
2. U Gustaw
3. S Miluše
4. C Dominik
5. P Aurora
6. S Oldřich
7. N Kajetán
8. P Nezamysl
9. U Roman
10. S Vavřinec
11. Č Zuzana
12. P Klára
13. S Alena
14. N Sylva
15. P Hana
16. U Jáchym
17. S Záviš
18. Č Helena
19. P Ludvík
20. S Bernard
21. N Jana
22. P Bohuslav
23. U Lubomír
24. S Bartoloměj
25. Č Radim
26. P Luděk
27. S Otakar
28. N Augustin
29. P Slov. národní povstání
30. U Alexander
31. S Pavlína

Na fotografii: instruktorka LK ukazuje, ako si treba pripraviť látku skôr než sa začne šit.

Na fotografii: jedna z účastníčiek kurzu šitia.

NASÉ VÝSTAVA V NOVÉM TARGU

29.XI.1959 byla slavnostně otevřena výstava naší Společnosti v Novém Targu. Při černé kávě a houslích v doprovodu klavíru doveděli se hosté několik základních poznatků o slovenském lidovém umění, o historii rozvoje českého skla z úst akad. malíře L. Holuba. Po tomto úvodu k výstavě nastoupilo otevření výstavy, na kterém promluvil tajemník Prezidia Okresního národního výboru s. Karel Kempa. Ve svém projevu ukázal na stále rostoucí kulturní spolupráci, na nové formy spolupráce. Tento fakt plní důležitou úlohu právě v okrese jenž jest pohraničním okresem s velkou slovenskou menšinou. Předseda Kulturně sociální Společnosti Čechů a Slováků v Polsku red. Adam Chalupec zabral slovo jménem Společnosti. Poděkoval především za pomoc při výstavě všem činitelům v okresním vedení, ukázal důležitost nových kulturně sociálních plánů Společnosti pro lepší porozumění a hlubší vztahy mezi polským obyvatelstvem a slovenskou menšinou. Předseda A. Chalupec poděkoval za pomoc kterou nám poskytl Okresní kulturní dům v Novém Targu — především za obětavou osobní pomoc vedoucího s. Lubertowicza.

Hosté při prohlídce výstavy ve svých dotazech k jedno-

Výtvarník Společnosti L. Holub objasňuje všechna tajemství vzorů slovenské keramiky z Modré.

Nedávno pricestovali do Warszawy členovia našej Spoločnosti z Lapsz Wyżnych. Predložili Ústrednému výboru návrh na kúpu domčeka v Lapszoch, ktorý by bol klubovňou pre Miestnu skupinu našej Spoločnosti. Návrh bol schválený; UV vyplatil sumu potrebnú na zakúpenie domčeka a krajania z Lapszov zaviazali sa, že v brigádnickej hodinách opravia domček.

Na fotografii: predstaviteľia UV diskutujú s krajania z Lapsz Wyżnych o kultúrnej práci v nových miestnostiach.

PISZA O NAS

Około 37 tysięcy Czechów i Słowaków zamieszkuje na terenie naszego kraju. Najliczniejszym skupiskiem słowackiej mniejszości narodowej jest rolnicza część powiatu nowotarskiego — Spisz i Orava. Dość liczną kolonię czeską mamy w Zelowie w woj. Łódzkim i w pow. Strzelin na Dolnym Śląsku. Czesi z Zelowa mieszkają w Polsce od około 200 lat i zajmują się przeważnie tkactwem.

Na Spiszu i Orawie młodzież uczęszcza do 26 szkół podstawo-

tlivým exponátům ukázali zájem nejen pro slovenskou keramiku a české sklo, nybrž i o další ukázky vysoké umělecké a remeslnické jakosti českých a slovenských výrobků. Myslím, že největší zájem se soustředil na dosti široko ukázaných slovenských talířích z Modré. Staré tradice lidových modranských vzorů se zde spojily s vysokou uměleckou úrovní, ukázala se živost, veselost a krása této předmětu. Z českého skla se těšilo největší oblibl několik skleněných figurek — všechni návštěvníci litovali, že na výstavě není zastoupeno více druhů českého skla. Výstava je totiž doplněna reprodukcemi skleněných výrobků — produkce jak reprodukce, velmi rádi bychom to viděli ve třech rozměrech — říkali mnozí diváci. A jistě jeden doplněk výstavy se líbil hlavně mláďáti — byly to nejkrásnější snímky Prahy, které ve vestibulu Kulturního domu uváději diváka do výstavního sálu.

Slovenská keramika a české sklo je naši první výstavou. Třeba dodat, že podobná výstava bude otevřena v Krakově a v Zakopaném. Těšíme se z této cesty, která tak jasně ukazuje nejen krásu českého výrobků, ale i pomáhá k lepšímu porozumění a hlubšímu pochopení české a slovenské kultury, pomáhá k lepšímu porozumění mezi lidmi.

L. Holub

Sekretář ONV — Nový Targ s. K. Kempa při prohlídce výstavy.

VÝSTAVA SLOVENSKÁ KERAMIKA A ČESKÉ SKLO

V souvise s zahájením první výstavy, kterou Společnost uspořádala v Novém Targu, obdržel Ústřední výbor z Ministerstva kultury a umění ve Warszawě následující dopis; jehož výnatek otiskujeme:

S velkým uznáním vitéz Vaší iniciativu v uspořádání výstavy společně s Okresním kulturním domem v Novém Targu. Navázání styku tohoto druhu se zajisté přičiní o těsnou spolupráci v budoucnosti mezi Okresním domem kultury v Novém Targu a Obvodními výbory Společnosti, působícími v tomto okrese. Srdečně Vám děkuji za pozvání na zahájení výstavy.

Reditel sekce pro kulturně-osvětovou práci a knihovny
ČESLAV KAŁUŻNY (v. r.)

ABY BYLY NAŠE KULTURALNÍ JIZBY ...

Výstavu doplňují časopisy — samozřejmě „Život“ — a reprodukce různých druhů českého skla.

Všetky naše klubovne budú také pekné ako klubovna v Jablonke. Výtvarník UV L. Holub prichystal pre každú z nich výstavu. Výstav je niekoľko, jednotlivé miestne skupiny Spoločnosti budú si môcť tieť objednávať medzi sebou.

Na fotografii: Výstava reprodukcí slovenského malíra L. Fullu v Jablonke.

Na listopadové poradě předsedů Místních skupin Společnosti jsme naplánovali putovní výstavky do kulturních jízeb na Spišu a na Oravě. Proč takový název? putovní výstavky? Zde pomůže nejlépe příklad. V Jablonce je vystaveno slovenské malírství L. Fullu, v Chyžném-Československé filmové loutky. Není nic snadnějšího než po měsíci (až se tyto obrázky opatří) vyměnit si tyto výstavy. A výstavy budou putovat.

Jaký je úkol této výstavky? Především ukázat nejvýznamnější slovenské umělce v jejich dílech. Výstavky reprodukcí nejen přináší nová poučení pro diváky, ale stávají se výzdobou kulturní jízby. Hlavně takových jízeb, jejichž stěny studily svou prázdnostou.

V prvních výstavkách převažuje umělecký obsah. Pauze reprodukcí Prahy v hale PDK v Novém Targu ukazují i další směr: seznámit naše krajany s krásou českých a slovenských měst, řek a hor. A můžeme se již pochlubit — v Jablonce v kulturní jízbe Společnosti — najdeme slovenského malíře Ludu Fullu. V jednoduchém výtvarem projevu, nispirováném lidovou malbou na skle, vypráví o horách a lidech na Slovensku. V Chyžném ukazujeme Československé loutky — nejkrásnější jsou loutky filmového výtvarníka J. Trnky, umělce, a světové slávě. A dále výstavky v Lipniku Wielkie, v Zubrzyći, v Lapszach Niżnych i Wyżnych. Jen jedno chci na konec zdůraznit — aby naše výstavy byly opravdu putovní, aby si je jednotlivé místní skupiny vyměňovaly. Jistě tim obohatí život v kulturních jízích!

L.H.

Express Wieczorny

wych ze słowackim jezykiem naučzánia i do liceum, ogólnoścztalczącego w Jablonce. Ożywioną działalność oświatową rozwijają zespoły ludowe i teatrzyki amatorskie. Pracą tych placówek kieruje Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Czechów i Słowaków w Polsce, które jednocześnie wydaje ilustrowane czasopismo pod nazwą „Żivot“.

Z inicjatywy Towarzystwa jeszcze w tym miesiącu zostanie otwarta w Nowym Targu wystawa słowackiej ceramiki i strojów ludowych.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że czechosłowacka mniejszość narodowa otoczona przyjazną opieką państwa — bierze czynny udział w życiu polityczno-społecznym całego kraju.

Tisícročie
Poľska

TISÍCROCIE VZNIKU POL'SKÉHO ŠTÁTU

Rok 1960 započne celý rad slávností spojených s Tisícročím výročím vzniku Poľského štátu, ktoré budú trvať 7 rokov. Organizátorom a inspirovaním mnohých podnikov spojených s týmito slávnosťami sú výbory NF.

Nesmierne dôležitou vecou, nielen pre tento rok, ale aj pre celé obdobie trvania slávností spojených s Tisícročím výročím vzniku Poľského štátu — je správne pochopenie zmyslu všetkých slávnostných podujatí. Blížiaca sa doba Tisícročia, nemala by sa zmeniť na neustálé sviatkovanie, naopak mala by to byť doba zvlášť intenzívnej práce pre vlast.

Do popredia činnosti NF vysúvajú sa dve akcie: budova 1.000 škôl a zalesnenie štátu pod názvom „100 miliónov stromov v Tisícročiu“. Obe tieto akcie sú už známe a populárne.

Mestá, mestečka a dediny prežijú „veľké upratovanie“, veľa miest obdrží vybudované kolektívne silami kultúrne domy, športové ihriská, a deťské ihriská (ogródki jordanowskie).

V roku 1960 bude celá rada veľkých výročí. Najdôležitejšie z nich — bude samozrejme 550 výročie Grunwaldu. Podrobny program grunwaldskych slávností je v priebehu spracovania. Okrem toho budeme oslavovať 150 výročie narodenia F. Chopina, storočie narodenia Paderewského, pädesať výročie smrti Márie Konopnickéj.

Slávnosti spojené s Tisícročím výročím vzniku Poľského štátu, budú priležitosťou k uzavrániu záväzkov. Aké iniciatívy sú už signalizované?

Wrocław postaví v rámci záväzku do roku 1966 sochu Bolesława Krivoustého na Psiom Poli. Naďalej sa bude dávať do poriadku v tomto meste ulice a námestia, upratovať zručaniny, doplnovať osvetlenie — všetko kolektívnymi silami.

V poznanom vojvodstve, ako aj v samotnom Poznani Výbor pre usporiadanie slávností Tisícročia tak tiež bol iniciátorom podobnej akcie. Napr. v Ostrzeszove — už dnes sa pripravujú k otvoreniu oblastného muzea. V Pucku, ktorý bude sláviť 800 výročie trvania, bude odovzdaná do prevažky štvrt obytných, jednorodinných domov, a na celom gdańskom pobreží od Helu až ku Karwi veľa turistických zariadení, campingových priestorov, rýchloobsluhových barov atď. V týchto práciach úspešne napomáhajú záväzky.

Ako prebieha akcia zbierky na budovu 1.000 škôl? Robotníci a zamestnanci národných podnikov pravidelné platia, záväzkami slúbené sumy. Horšie je to však so záväzkami dedín.

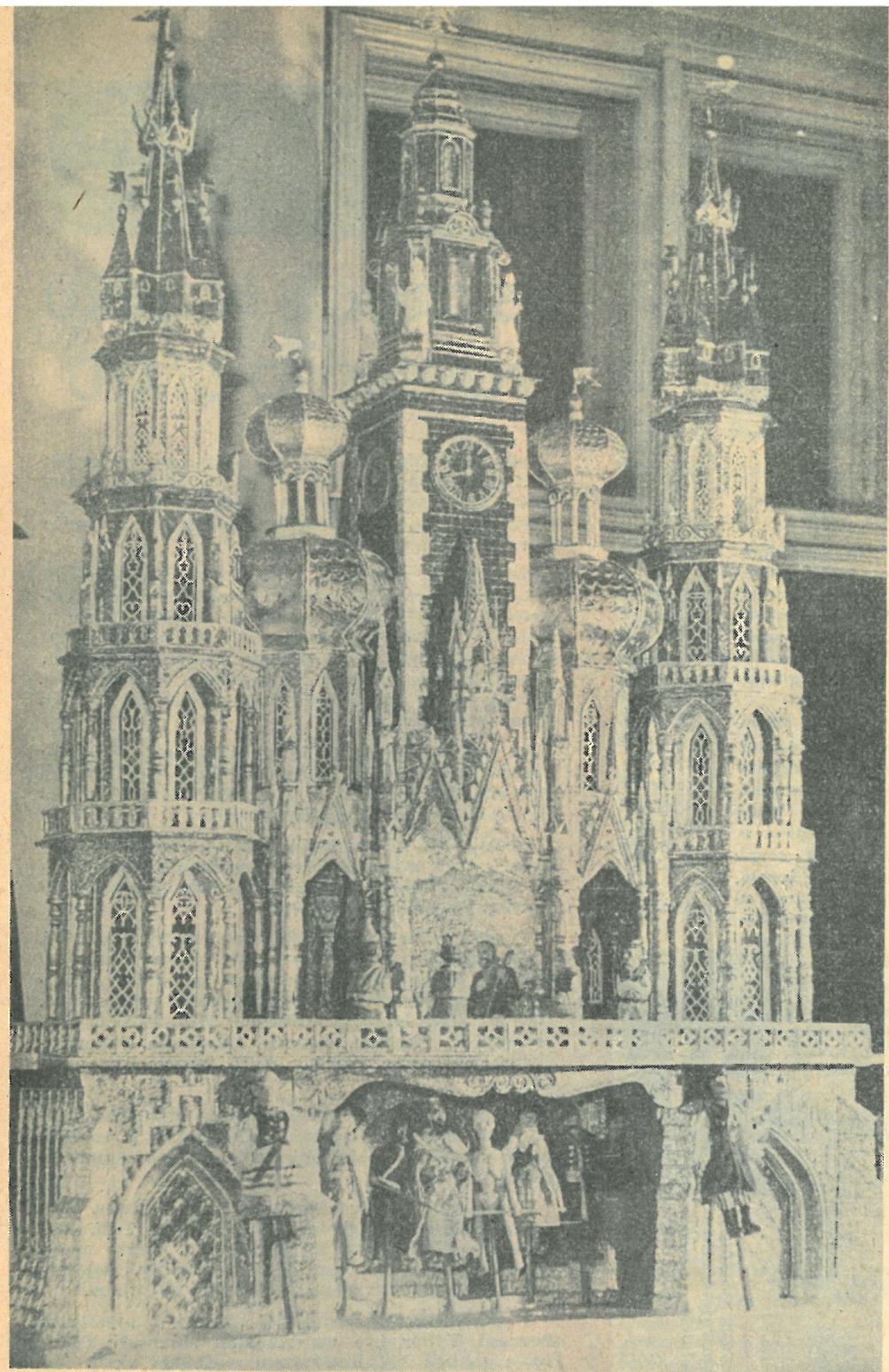
Je treba ešte veľa úsilia zo strany Výborov NF, masových a politických organizácií ako aj učiteľov, aby robotníci dodržali splnenie svojich záväzkov.

Treba však priznať, že „dušou“ akcie budovania škôl popri učiteľoch sú — Výbory NF. V tomto čase sa pred nimi vynára dôležitá úloha, prevedenie širokej akcie v podnáčoch a na dedinách, aby ľudia predložovali svoje záväzky na rok 1960 a na nasledujúce roky.

Pri uzavieraní záväzkov nemali by chýbať ani naši krajania a zvlášť pri tých záväzoch, ktoré sú im potrebné. Vieme, mnohé dediny Oravy a Spiša uzavreli už časť záväzkov. Vieme, že uzavreli záväzky spojené so stavbou škôl, chceli by sme však napísat aké sú to záväzky, ako sú plnené a z čoho podnetu boli uzavreté.

Preto napište nám o tom. Cakáme Vaše listy, ktoré budeme uverejňovať.

Jasličky Władysława Witry získali v súťaži I. cenu (1000.— zł.).

TRADÍCIE KRAKOWSKÝCH JASLIČIEK

Krakov a jeho okolie je jednou z oblastí Poľska, v ktorej sa dodnes zachovalo mnoho ľudových zvykov, obdivovaných aj v zahraničí. Pôvod týchto zvykov siaha často až k pohanským dobám, keď sa slovanské kmene riadili právami rozličných božstiev a lesných duchov a dnes tieto práva nachádzajú dozvuky v ľudových bájoch a legendách, rozprávaných starými ľuďmi na dedinách.

Bohatú tradíciu má tiež krakovský „Lajkonik“ — slávostný pochod „tatára“ ulicami podwawelského mesta — konaný na pamiatku tatarského útoku na Krakov. Spájajú sa s ním rozličné zvyky, ako vypitie pohára vína z rúk otcov mesta, „bitie“ obuškom divákov a pod. „Tatárom“ už po mnohé roky sú predstaviteľia tej istej rodiny, a pred niekoľkými rokmi prevzal z ich rúk berlu, milovník krakovských legend Zdzisław Dudzik zo Zwierzyńca (štvrť mesta).

Starý krakovský občan Zdzisław Dudzik je tiež autorom známych podwawelských jasličiek, vyrábaných tiež inými obyvateľmi mesta nad Wislou. Každoročne pred Vianocami, na krakovskom Staromestskom námestí, pod sochou geniálneho pevca polského národa Adama Mickiewicza koná sa podľa starého zvyku veľká súťaž o najlepšie jasličky, ktoré sa zúčastňuje veľa milovníkov jasličkových bábik, väčšinou murárov. Aktuálny „Lajkonik“, ktorý bol niekoľkokrát víťazom v minuloročných súťažach, zúčastnil sa jej aj v roku 1959. Jasličky sú dômyselné vyrábané a v ich vnútri sú umiestnené bábiky vyrezávané z dreva alebo gaštanovej hmoty, ktoré predstavujú rôzne nábožensko-historické scény. Je medzi nimi legendárny „Pan Twardowski“, ktorý zapredal dušu diaboli, sú krakovské mešťačky, čerti, pastieri, górali a predstaviteľia rôznych oblastí a rôznych remesiel. Okrem toho krakovské jasličky sú často satirou na jednotlivé osoby, ktorých chybá a vlastnosti vysmievajú alebo chvália pomocou babík. Krakovské jasličky dali počiatok vzniku literárному sa-

tirickému divadielku, ktoré má už tiež svoju tradíciu. Literárne jasličky majú podobný cieľ — posmievanie sa a vytýkanie chyb ľuďom, ktorí podľa vlastnej mienky sú stelesnením ideálu. Posmievajú sa v nich sebe navzájom spisovatelia, herci, publicisti a novinári, umelci a pod.

Ale popri tom, predsa veľa iných, krásnych zvykov — zvlášť na krakovskej dedine — zaniká. Preto neúnavný ochráncu starých krakovských tradícii Dr. J. Dobrzycki organizuje každoročne v spolupráci s Historickým Múzeom súťaže jasličiek, nechtiac dovoliť im zaniknúť.

V poslednej súťaži dve prvé ceny a odmeny po 1.000 zł obdržali Zdzisław Dudzik a Władysław Wiatr.

ALEKSANDRA LEWICKA

Manželka kráľa Herolda

Krystyna Łoś

TOAST NA TYSIĄCLECIE

Nadchodzi północ — i zaraz z wieży

Dwanaście razy zegar uderzy.

Wnet się dowie cały świat,

Że ma Polska — tysiąc lat.

Więc kielichy weźmy w dłonie

I krzyknijmy tysiąckrotnie

Na cześć Piasta Kołodzieja,

Na cześć Mieszka i Dubrawy,

Co w pradawnych naszych dziejach

Świecą złotym blaskiem sławy.

I nad Wisłą i nad Wartą,

W bratnich Czechach, w całym świecie

Schyleni nad dziejów kartą

Powitajmy Tysiaclecie!

Z našej Miestnej skupiny v Chyžnom

O motorický kurz zorganizovaný LPŽ je veľký záujem. Na fotografii účastníci kurzu počas prednášky.

ČO ROBÍ DOBRY HOSPODÁR V MESIACI FEBRUÁRI

spracoval: J. Magiera

Je posledný vhodný čas na opravu náradia, nástrojov a strojov. Stará sa o dovoz osiva a umelých hnojiv. Na záchytávanie zimnej vlahy, robí vo februári a na začiatku marca zemné hrádze alebo brázdy naprieč svahu vo vzdialosti 12–50 cm. Na pozemkoch, kde sa vyskytuje väčšie množstvo myší, založí otrávane obilie. Zláby a korytky, v ktorých podávané sú mokré alebo navlhčené krmivá, majú byť bielené, aby nedošlo ku kvaseniu pozostatkov krmiv.

Vo výkupnom sklage obstará si jarné osivo nákurom alebo výmenou. Nakupuje moriace prostriedky. Dokončí čistenie osív a dovoz hnojiv. Zabezpečuje výmenu alebo nákurom zemiakového sadiva, ak tak neurobil na jeseň.

Na lúkach a pasienkoch v príaznivom počasí rozhadzuje krtince.

Starostlivo dozerá na krmenie dobytka. Všetky kravy vypúšťa denne do výbehu. Z teľavín kráv vypúšťa každú osobitne, aby si navzájom neublízili. Zabezpečuje správny odchov vyliahnutých teliec.

Fráču zameria na skoré zapúštanie kobyl, čím vytvára predpoklad, že dosiahne čo najväčšie percento oplodnenia.

Vo veľkej miere prebieha ešte kotenie oviec, a preto má rovnaké úlohy ako v januári. Kotným ovciam venuje zvýšenú starostlivosť, najmä pri krmení.

V ovočnej záhrade prežeme a očistíme vysoké kmene a záhrsky. Vysievame ovočné semená. Mladé plánky vykopeme, priežeme im korene a zasadíme ich tam, kde ich chceme mať a kde ich chceme štepiť. Je možné ešte vykonať postrek 1% Ivernomol (kreozolom) alebo 8% kreoličou. Keď je teplo, pri konci mesiaca možno pristúpiť k formovaniu a presvetieniu korún.

RADY PRÁVNICKÉ

Jakub Lapszański bývajúci v Trybszu sa nás páta, či by mohol obdržať penziu za brata vojaka Československej Legie v SSSR a partizána padlého v povstani.

Rodinné penzie upravuje dekrét o starostlivosti o vojnovo invalidoch a vojakoch ako aj o ich rodinu, zo dňa 14.8.1954 (Dr. U. Nr. 27 poz. 159) spolu s nariadením Ministerstva práce a sociálnej starostlivosti o veci označením Predsedníctvom Národného výboru ich práv spojených s vydávaním povolení na na preskúmanie návrhov v zmysle uvedeného dekrétu zo dňa 7.3.1957.

Zákon platný do roku 1954 nepoznal vôbec rodinné penzie. Podľa tých predpisov vďovská penzia po padlom prisluhuovala len vdove, sirotom zase penzia sirotská. Dekrét z roku 1954 zaviedol jednu jednotlnú rodinnú penziu, prisluhujucom spoločne všetkým rodinným prislušníkom po padlom živiteľovi rodiny. Zavedenie jednej rodinnej penzie na miesto doterajších penzii pre každého člena rodiny zvlášť a zároveň rozšírenie okruhu osôb, ktorým táto penzia prináleží, je dôkazom starostlivosti nášho ľudového štátu o celú rodinu zosunutú, ktorý bol živiteľom. Rodinná penzia zaužíva vždy medzi jednotlivými členmi rodiny, alebo patrí spoločne všetkým jej prislušníkom.

Rodinnými prislušníkmi oprávnenými k pobraniu rodinnej penzie sú:

1. Deti, vnúčatá a súrodenci do 16 rokov, slobodní a v prípade, že študujú do 24 rokov alebo bez ohľadu na vek, keď sú invalidmi I. a II. stupňa vo veku 16 rokov alebo v prípade navštevovania škôl do 24 rokov. Je samozrejme, že pod pojmom dieťa je treba rozumieť tak vlastné dieťa ako aj adoptované a deti cudzie, ktoré rodina vychováva a vydružuje.

2. Manžel a rodičia majú právo poberania penzii keď dosiahli patričný vek (muž 65 rokov a žena 55 rokov) alebo ak vychovávajú aspoň jedno dieťa, vnuka alebo súrodencu penzistu.

Je tiež možné obdržať penziu keď manžel a rodičia stali sa invalidmi alebo dosiahli horeuvedený vek pred smrťou penzistu alebo v čase 5 rokov po jeho smrti.

Rodinná penzia sa prestáva vyplácať v tom prípade, ak poberajúci penziu vykonáva nejaké zamestnanie alebo má dochodok z iných prameňov. Rodinná penzia, ktorou ľudový štát zabezpečuje určitú sumu na životie detí, neprisluhuje v prípade, keď tieto deti sú vychovávané a vydrižované na účet štátu v štátnych internátoch.

Rodinná penzia aj keď je penziou spoľčou, právo k poberaniu jej jedným prislušníkom rodiny neovplyňuje právo druhého rodu, prislušníka s rovnakými právami. Zadržanie vyplácania penzii z rodinných prislušníkov nemá vplyv na výšku penzii alebo vyplácanie penzii ostatným rodinným prislušníkom.

Ako z uvedených predpisov vidime, zákonodarstvo nepredvída pozitívne vybavenie prípadu opísaného Jakubom Lapszańskym a penzia po bratovi nemôže vám byť priznaná, lebo nezodpovedá predpisaným podmienkam.

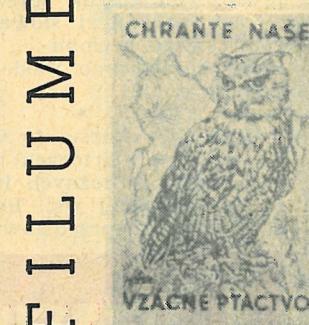
Mgr. B. Włodarski

KÚTIK ZELINKÁRA

V januári zbierame mladé olistené vetvičky imela bieleho. Imelo je žltozelené, vidičovo vetvený krík, ktorý cučzonási v lesoch a v sadoch na horných vtvárovach stromov.

Pretože je aj v zime zelené a svieže, skoro vo všetkých zemiach je vianočnou ozdobou. Z bobuli, vari si dobrý lep na muchy.

Používa sa pri liečení arteriosklerózy a pri srdcových chorobách. Sušené, celé vetvičky i listami sa prechovávajú v plechovkách.

FILUMENISTIKA

PÍSANIE d', t', n, l' V SLOVENČINE

Zvláštnosťou slovenského pravopisného systému je písanie mäkkých spoluďokov d', t', n', l'. Normálne sa tieto mäkké spoluďokov označujú hŕčikom, tzv. mäkčiťom (napr. dalej, tarcha, ťuchat, ľud a pod.). V istých pozících však tento mäkčiť nad uvedené spoluďokov nepíšeme.

Spoluďok d', t', n', l' píšeme bez mäkčenia (teda ako d, t, n, l) vtedy, keď za nimi nasleduje e, i, ī alebo dvojhŕčik začínajúce sa na ī (ia, ie, īu). V týchto pozících v domácich slovách vyslovujeme teda de ako „dē“, te ako „fe“, di ako „dī“, ti ako „ti“ di ako „dī“ atď. Napr. deti vyslovujeme ako „dēfi“, lenivý, ako „leňivý“, liatie ako „liatie“ (s výraznými dvojhŕčkami!), dieťa ako „dieťa“, umenie ako „umeňiu“ a pod.

K otázké výskytu týchto spoluďokov možno poznamenať, že sa vyskytujú vo väčšine prípadov obvykajne tam, kde má polština v tých istých alebo blízkych slovách dž (písané aj ako dzi — oproti slovenskému d'), ī, písané tiež ako ci — oproti slovenskému t'), n (písané aj ako ni — oproti slovenskému ň) a l (oproti slov. l'). Napr. decko — pol. dziecko, diera — pol. dziura, deň — pol. dzień (ale k slov. cesto je pol. ciasto, pol. ďama — tma), pol. ďwika — cwičiť! — cwičiť!, nedaleko (vysl. „nedāleko“) — pol. niedaleko, les — pol. las, lipa — pol. lipa, liečiť — pol. leczyć atď.

Ziaľbohu, ani toto pravidlo neplatí bez výnimky. V skupinách de, te, ne, le, di, ti, ni, li vyslovujeme v slovenčine tvrdé d, t, n, l v týchto prípadoch:

1. v koncovkách prídavných mien vzoru pekný a matkin, napr. usmiateho (chlapca), stálemu (pracovníkovi), odbornej (porade), pekní (muži), tvrdí (chlapi), matkini (bratia), sestríne (priateľky), piatemu (dňu), jednej (známej) atď.;
2. v tvaroch zámena ten, tento, onen, napr. ten (deň), tej (žene), tí (mladenci) — vyslov. „tí“ s tvrdým t, hoci je v polštine ci!), tie (dievčatá), tento (strom), onen (priprady) atď.;
3. v prípadoch, ak sa predpona zakončená na — d pridáva k slovu začínajúcemu sa na ī alebo ē, napr. odísť, odišiel, odinakial, predist, predeň (— pred neho), po-deň (— pod neho), naden (— nad neho)...;
4. v slovach temer, teraz, teda, vtedy; hoden, žiadnen, vinen (porov. pol. žaden — ale godzien, winien s mäkkým dž, ň!); jeden, jedenast (podobne aj v pol. jeden, jednačsia); pijatka (— pol. pijatyka), vínček; 5. v slovach cudzieho pôvodu sa zo zásady skupiny de, te, ne, le, di, ti, ni, li vyslovujú tvrdo, napr. dekrét, termin, nerv, lexikon, diplom, titul, nikotín, libérál atď. (Podobná výslovnosť je aj v polštine, čo sa vyznačuje písaním y, napr. diplom, tytu, nikotyna s mäkkým ň, kým v slovenčine je tvrdé „nikotín“ atď.; pol. býva aj v polštine ī, napr. liberał, likwidacija, liceum atď.) Len v niektorých už veľmi udomáčnených slovách cudzieho pôvodu vyslovujeme ti, di mäkko, napr. latinčina, latinský, latinka (porov. pol. łacina), diabol a pod.

Uvedený mäkkú výslovnosť de, te..., di, ti... v spisovnej slovenčine treba dôsledne zachovávať. Najlepšie si ju môžeme osvojiť pozorným hlasným čítaním.

Dr. Ferdinand Buffa

JAZYKOVÝ STÍL PČEK

W ODPOWIEDZI CZYTELNIKOWI Z LAPSZ NIŻNYCH

Każdy pracownik musi być ubezpieczony. Nie pracownik jednak, a pracodawca pokrywa wszelkie świadczenia związane z instytucją ubezpieczeń społecznych pracownika.

Każdy Ośrodek Zdrowia jest obowiązany przyjmować w godzinach urzędowych ubezpieczonych pacjentów nie pobierając opłaty. Ustalone Zarządzeniem Ministra Zdrowia opłaty, sięgające najwyższej kilkunastu złotych, może lekarz pobierać po godzinach urzędowania.

W żadnym razie lekarzowi nie wolno w Ośrodku Zdrowia prowadzić tzw. prywatnej praktyki, tym bardziej na co skarzy się nasz czytelnik pobierać opłat w wysokości 100 zł.

„BRATISLAVA 1960“

W dniach 24.IX.—9.X.1960 odbędzie się w Bratislavie wystawa znaczków pocztowych pn. „Bratislava 1960“ o charakterze i znaczeniu międzynarodowym.

Ustředí Československých Filatelistů zwraca się za naszym pośrednictwem do Filatelistów z Polski z zaproszeniem wzięcia udziału w tej wystawie.

Ze względu na to, że termin zgłoszeń upływa z dniem 29.III. 1960 r. — podajemy adres, na który można przesyłać zgłoszenia i eksponaty wystawowe:

**„VÝSTAVNÁ ZAHRAŇICO-COLNÁ KOMISIA
PRI USTŘEDNÍ ČSL FILATELISTOV,
PRAHA 3, JINDŘÍŠSKÁ 18. ČSR“**

Wszelkich informacji odnośnie samej wystawy, udziału w niej, przesyłki eksponatów, regulaminu itd. udzieli chętnie:

Ustředí Československých Filatelistů
(adres jak wyżej)

oraz

Redakcja czasopisma „Život“

Warszawa, al. Jerozolimskie 37. I p.

Jednocześnie informujemy, że w naszej redakcji znajduje się do wglądu regulamin wystawy oraz karty zgłoszeniowe. (kar)

LIPNICA WIELKA

Pred pár rokmi sme mali len jeden autobus z Jablonky

ne zapojená na autobusovú dopravu.

Jedni cestujú z Chyžného

do Krakowa, druhí zo Zu-

brzyce do Zakopaného, tretí z Veľkej Lipnice cez Zaborňu do Nowego Targu atď.

Vďaka zavedeniu riadnej

autobusovej dopravy pred Oravcami je svet otvorený.

Ľ. Karnačel

Mäso nám dlhšie zostane čerstvé a mäkké, ak ho pred úpravou umyjeme octom.

*

Pleseň zo šunky, klobásy a salámy odstráňme tak, ak kuchyňskú soľ pomiesame s vodou a tou kašou natierame plesnivé miesta. Pleseň zmizne a po niekoľkých dňoch na klobásach, šunkách a salánoch sa utvorí kôra, ktorá nedovoluje ďalšie vytváranie plesne.

*

Olejovú farbu zo skla odstráňme tak, keď potierame sklo salmiakom a farbu potom zostrúhame nožom.

*

Fraše môžeme hermeticky zatvoriť vtedy, keď zátky namočíme v oleji, ktorý na ten spôsob zátky urobí neprepustnými, takže sú schopné hermeticky uzavierať fľaše.

PRAKTICKÉ RADY

FILATELISTICKÉ NOVINKY

Zíjí ve Vysokých Tatrách zubří? Na túto otázkou dáva jasnosu odpoveď i naša nová poštovní známka 40 h: zobrazuje zubra evropského.

Na zbyvajúcich hodnotách nové známkové série čís. pošty jsou vyobrazeny typické tatranské zvěřiny.

Autorem nových známek je slovenský malíř Jozef Baláz. Rytiny známek vyrábali rytci B. Housa, J. Mráček, B. Roule a J. Goldschied. Byly vydány k desiatemu výročí zriadenia Tatranského národního parku jako hlavní přírodní rezervace.

(kar)

POPELUŠA

(pokračovanie z 1. str.)

„Môj drahý otče, velmi sme od chôdze zmorené; my si troška pospíme a vy na nás pomerkujte!“

Ale ništ vác nedala na sebe znať ani ona ani ty druhé, len uložili sa. Otec merkoval, dokád nepozaspávali; ale keď videl, že sú tvrdým snom obklíčené, len jich prezehnal a potichu, celý zarmuteny, preč odepjol.

Milé jágerkyne si odfúkli a potom hned' videli, v čom je vec, keď volali, kričali na otca a ništ sa jim neohlásilo. A milé céry aló! pod' nasák! A skrúcali milé cverny zas na klbká, natolko, že pomaličky až domov sa navrátili. Tu macocha, keď jich videla, skoro zamdlela od veľkého jedu, — bollo to srdce! tá ale nedala na sebe ništ znat. I céry, jakoby o ničom nevedeli, dopytuvali sa na otca, že sa ho tam nemoli dovoľať a že kde sa mohel stratiť. Macocha na to hovorila, že asnád za volákym divokom pustil sa, a že šak on vráti sa, keď jich tam nezájde. Který naozaj až na tretí deň navrátil sa; počudoval sa, že i céry už doma a tešil sa tomu, ale len tak, aby to macocha nezbadala.

Táto ale celú noc dohovárala sa s ním za to, a nedala mu pokoja, až jich o krátky čas zas na tú istú prechádzku vyvédol, ale už o mnoho dál. Které ale zas tým istým fortílom o pári dní domov prišli. Macocha ale zbadala už teraz, čo je ve veci, a všetky klbká jim odebrala a dobre poskovávala.

S otcom vedla ešte väčšu pôtku; ktorý po nekterém čase zas napomenul céry, aby znovek vybrali sa na cestu. Teprv ony premýšľali, jakým sposobom by spátky prinsf mohli. Mysleli zrna nabrat a rozsýpať, že po tom zrne prindú domov; ale zas pomysleli, že jim ho ftáctvo vyzbíra z cesty a pri tom aj ho tol'ko nebolo, čo by jim na tak dalekú cestu trvať mohlo. Konečne najmladšia sestra dala radu, že majú mnoho popola, toho aby každá nabrala, čo

môže najváč, že to ani ftáctvo ani zver nezožere.

Na druhý deň vybrali sa a milé céry sypali popol za svojim nanajvýš zarmútenejším otcom, kadekol'vek jich vodil. Až vel'mi daleko, predaleko, čo si sám neborák netrúfal, že jak živo domov trafi, zasadol si unuwaný pod veľmi veľký a hustý strom. Tam si s nima zajedol, — aj zaspal vo veľkém zámutku. Zesnívalo sa mu, že sčaslivý bude skrze svoju najmladšú céru, ktorú aj miloval velmi, len aby mal úfaní a strpení. S tým prebudil sa. Vidíce, že jeho milé deti ešte veľmi tvrdým snom sú obklíčené, prezehnal jich

a s tisícérym spátky sa obrátením, celý slzami zláty, preč odepjol.

Vtom strhol sa neslychaný veter, ktorý porozsýpaný popol po horách rozvláčil. Od hluku tohto vetru pozobúdzali sa milé devčenča a ako zarmútili sa, keď videli, že ani najmenšieho znameňa není, kde prišli! Chodili, behali, plakali, kričali! Ale ništ; jedine čo sa jim hora naspätek ohlasovala!

Ked' tak behali, ne žeby boli išli k domu, ale čím ďalej, tým vikši zamotávali sa do tmavých hór. Tu začali horekuvať a ty dve najmladšu hrešili, áno aj bili, že jim popol poradila. Prečo aj ináč ju nevolali, len „ty prekl'atá Popeluša!“ A to meno jej aj zostało.

Ked' sa tak tl'kli po tých horách, zrázu pribehne k nim ohavný, ochronitý, vysoký a strašný muž, — a mal len jedno oko. Ten veľkým hrmotom na ne zrúkol, až celá hora ukrutoznuhučala. A zvázał jich a nemilosrdne za sebú

vlékol také zvázané. Ty dve staré skoro pomreli od velikého strachu a plaku; ale najmladšá, tak ako tá ovečka ani najmenší hlas zo svých úst nevypustila.

Nezadlho dovedol ich ten muž do velikého zámku, ktorý ony jakživ krajši nevideli. Ale zhodil ich nemilosrdne na zem na hromadu a skrikol naraduvalný:

„Ženo, už vác jak storokov minulo, čo som žadnej človečiny nejedol; ale včul si za to dobre pochutím a o mnoho zdravší a silnejší budem. Preto ništ nemeškaj, lebo já som veľmi unuwaný a ospalivý; ale ty mi tyto dve vatše upečeš a túto mladšu, menšu, budeme si krmif potom na pečenku. Či to bude veru pečenka, ženo!“ „Bude veru, múž môj; lebo sme veru ešte dávno takých mladých a súčich na pečeniu nemali! Preto já idem kúriť pec. A ty si, múž môj drahý, l'ahní, keď si sa tak unuval.“ Tu veľmi stará, ohavnej podoby baba išla ven, ledvá že sa knísala. A jednooký bosorák, — veľkí bosoráci boli! — l'ahnul si a tvrdo zaspal.

Nebožátku deti, div že nepomreli od strachu, keď videli, čo sa robí a počuli všecko, čo bosorák hovoril; lebo i hlas taký strašný mal, jako keďby bol hrom tl'kol. Stará neskoro navrátila, sa ale donesla za dobré náruči dreva. Devčenča prosili túto starú potvorskú babu, aby sa nad nima zmluvala; ktorá na mesto odpovedi vyšklebila na ne své ohavné zuhy, všecka naraduvala, že dobrú večeru mať bude, — a potom zapálila pec. Zabola ale kutáč železný v peci, ktorý, keď sa drevo chytilo, rozpálil a meškala tam dlúho, nemyslile ništ, že co zafal'stať sa môže. Medzi tým najmladšá Popeluša prehrázla na svých rukách štrangy a keď seba osloboďila, v najvatšej friskoosti porovzavazovala ruky aj svojim sestrám. Tyto chceli utekať. Ale Popeluša vzala si ešte vatšu smelosť a hovorí:

„Daremné naše utíkaní, (pokračovanie v budúc. čísle)

Tento inteligentný herec vytvoril určitý typ herectva, od ktorého neúpusta bez rozdielu či je cowboyom, hrdinom, farmárom, špiónom alebo „pánom z miliónom“. Vždy s radostou vitame tú dobre známu vysokú figúru, jej citlivú tvár a diskrétny neprehnaný spôsob hry.

Hodno dodať, že patrí k nemnohým hercom dvojnásobne vyznamenaným: v roku 1941 za „Seržanta Yorka“ a v roku 1952 za „Na pravé poludnie“. Spomedzi mnohých zaužívajúcich, práve tento herec vedel si udržať slávu už vyše 30 rokov.

ROZLÚŠTENIE Z Č. 10

(DANIELLE DARRIEUX)

Knižné odmeny za správne rozluštenie dostávajú:

- 1) Danuta LISOWSKA — Zelów, pow. Łask.
  - 2) Vendelin PEKARČÍK — Kraków.
  - 3) Helena WOJTAS — Jurgów, pow. Nowy Targ.
  - 4) Štefánia KUČKOVIČOVÁ — Oravská.
- Odmény posielame poštou, odber prosíme písomne potvrdiť. (kar)

?

?

?

?

FILMOVÁ HÁDANKA

ZVEROLEKÁR

Význam chovu hydin pre rolníkov je veľký, ale čo z toho, keď nedocenený. Produkty, ktoré, nám hydina poskytuje ako vajcia a maslo majú pomerne vysoké cenu a chov hydin je výhodný, pretože hydina možno chovať domácimi odpadkami a vlastnými produktami.

V iných krajinách rolnici stavajú hydiny na úroveň s dobytokom alebo ošípanými. Pravdaže, chov 5-10 slepok neprináša hospodárstvu takmer žiadne výhody. Maximálne množstvo 30 slepok využíva sa zadarmo, najmä v teplejšej časti roka, kedy sú slepky samy vyhľadávajú pokrm. A preto doporučame, aby sa rolníci zaujali chovom hydin. Chovatelia slepok veľkú dôležitosť pripisujú druhu slepok, hoci samotný druh nie je natoliko dôležitý ako správne krmenie. Z rôznych druhov na chov sa hodí iba niekoľko druhov. Najsielniesie sú Leghorny, ale je to ľahký druh, vykrmujúci sa ďaleko v poli a preletujúci v plote. Karmazíny a Susseksy znášajú menej vajec, ale zato majú viac masla. Ale najvytrvalejšie sú Zelené nožky. Každá z nich dáva okolo 120 vajec ročne. Čím viac vajec znesie slepka v zime, tým je plodnejšia. Z každého roka slepka znáša menej vajec a preto nechodo držať staré slepky. Všetky slepky, ktoré nenesú alebo znášajú malo, treba z chovu odstrániť.

Slepka, ktorá znáša vajcia má červený hrebien, široko otvorené a vypuklé oči, je pohybivá a neskoro ide sedať.

Krmenie slepok v lete nerobi rolníkom žiadne starosti. Slepka si sama hľadá potravu na dvore, kde nachádza vajcotvorivé látky (chrobáky, ovady). A preto aj dávka letnej krmy je len dodatkom. Vystrači dodať zrnu pri večernom zvolávaní do kurína. Ale zrnu treba im dať do sýta.

A cez zimu musíme my nahradíť vajcotvorivú potravu vo forme mlieka, tvarohu, krví. Okrem toho treba dodať potlenicu kriedu alebo škrupinu z vajec.

Mnohoriáz počuť takú miennu, že sa neoplati chovať hydinu, pretože i tak príde nákaza a všetko vymyšľať. Taktôľ nemožno rozmyšľať, vedľa nákaza môže pristajť aj dobytok a ošípané.

Dva druhy nákazy sú výnimco nebezpečné pre hydinu: mor a cholera. Na slepači mor dochňú slepky a morky. Kačic a husi sa nechytia. Proti nákaze slepačom morom je liek: indicke štepenie, ale štepenie treba zavŕasť, kedy mor ešte ani nepočuf, lebo keď sa mor objaví na okoli je už pozde. Cholera, ktorá postihuje všetku hydinu, sa vyskytuje menej. Ale keď dojde do vody na pite 0,5 percent kyseliny solnej a často dezinfekujeme kurínu možno sa uchrániť pred touto nákazou. Treba však pamätať, že choré kusy musíme izolovať, aby nám nenakazili všetku hydinu. Začnime rozumne hospodáriť s hydinou, určíme to oplatí.

H. MĄCZKA,
zverolekár

LEKÁR RADÍ • LEKÁR RADÍ • LEKÁR RADÍ

WYPADANIE WŁOSÓW jest niepožádané ze względu kosmetycznych. Lysienie z czola, czy z ciemienia jest fizjologiczne w wieku pełnej dojrzałości a więc w wieku 30 lat. Wszelkie przedwczesne lysienie jest chorobowe — wpływają mogą na to czynniki wewnętrzne i zewnętrzne. Czynnikami wewnętrznzo-organicznymi są wszelkie przewlekłe wydzielające choroby. Niektóre ostre choroby przebiegające z wysoką temperaturą np. tyfus. Ciągle niedożywianie organizmu czy to na skutek niewłaściwego odżywiania, niedostateczne branie soli mineralnych i witamin szczególnie z grupy B, oraz niewłaściwego przyswajania pokarmów w narządach trawienia.

Układ nerwowy — jego nadwrażliwość przyspasabia do lysienia. Choroby układu wewnętrznego wydzielenia np. Choroba Odrisoma, zaburzenia równowagi kruczołów piciowych mogą być przyczynkiem do wypadania włosów. Wreszcie choroby skóry, szczególnie łojotok, który już w okresie pokwitania objawia się pod nazwą trądzika, jest bardzo często przyczynkiem do przedwczesnego lysienia z czola. (łojotok omówię w przyszłości).

Z zewnętrznych czynników to: zmiany nagle temperatury otoczenia (np. praca przy piecach hutniczych) następnie nieprzewietrzanie dostateczne włosów — stąd pocenie głowy np. u żołnierzy w helmach, czy u górników w kaskach.

Jak widzimy przyczyn, które mogą powodować lysienie przedwczesne jest bardzo dużo, niektórych z nich można uniknąć, ale inne wynikające z zaburzeń przemiany materii są trudne do leczenia.

Należy pamiętać, że bardzo rzadko jedna przyczyna powoduje lysienie. Przeważnie składa się na nie szereg powodów. Aby uchronić włosy przed przedwczesnym wypadaniem — należy często masować skórę głowy, wcierać tkan zaopatrzyć organizm w witaminy A, D, B1, B2, B6, które bierzymy w preparacie Multi-Witaminy lub B-complex 3 × dziennie po jednej tablecie.

Nie jednokrotnie dość dobrze działa w powstrzymaniu wypadania włosów Witamina H, 2–3 tabl. dziennie (trudna do otrzymania). Badania lekarzy rumuńskich wskazują na wzmacnianie włosów przez długie stosowanie novocainy.

Chcąc mieć włosy długie i bujne, trzeba juž od pokwitania prowadzić nienerwowe życie, systematycznie i właściwie się odżywiać, higienicznie utrzymywać włosy, a gdy zjawią się schorzenie, które usposabia do lysienia — nie zaniedbywać go.

Dr B. RYBAK

„ZIVOT“ — CZASOPISMO SPOŁECZNO - KULTURALNE TOWARZYSTWA CZECHÓW I SŁOWAKÓW W POLSCE

Redaguje Kolegium w składzie: Vendelin Balčírik, František Bednářík, Eugen Bielan, Augustyn Bryja, Adam Chalupec, (redaktor naczelný), Viktor Hosaniak, Marian Kaškiewicz (z-ca naczelnego redaktora), Bronislav Knapčík, Alena Matelová, Lidia Mšálová, Michal Neupauer, Ignac Nižník, Karol Páleník, Karel Pošepný (sekretarz redakcji), Anna Svočíková, Vilém Tomeš, Bogusław Włodarski, František Živiol.

Edmund Mańczak — redaktor graficzny
Adres Redakcji: Warszawa, Al. Jerozolimskie 37, I p. tel. 21-15-41. Wydawca: „Prasa Krajowa“ — RSW „Prasa“, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 8-24-11. Prenumerata roczna — 12 zł, półroczna 6 zł. Wpłaty przyjmują wszyscy urzędy pocztowe na konto Nr 1-6-100020 „Ruch“ Warszawa, Srebrna 12. Prenumerata za granicę 40% droższa. Przedpłata na tą prenumeratę przyjmuje Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch“ w Warszawie, ul. Wilcza 46. Konto PKO Warszawa Nr 1-6-100024.

Oddano do łamania 29.XII.59. Podpisano do druku 16.I.60.
Druk RSW „Prasa“, Warszawa, ul. Smolna 10/12. Z. 2380.

URMOVNA VZDIALenosť

(pokračovanie)

— No, podme, — povedal Riabkin. — Ale opatrnejšie!

Opäť sa potkoli a minútku sa hrabal v záverej. Poriadne pri tom hromžil, preklinal snehovú výchricu, svinského Urma a vôbec všetkých účastníkov príhody.

Piskunov i Kostenko zostali na chvíiku sami.

Kostenko sa trocha nasrdil.

— Neschápeš, povedal. — Načo sú nám traktory?

— A čo navrhujete? — spýtal sa Piskunov.

— Neviem, ja prosté nechápeš... Chcete azda Urma rozbiť?

Piskunov vzduchol.

— Urm — to je unikátny stroj, výsledok tvorivej práce Inštitútu experimentálnej kybernetiky za posledné roky. Chápeš? Ako si teda môžete želať jeho skazu?

Pritiahol si tesnejšie kožuch a pobral sa cez záveje. Znepokojený i nesmely Kostenko šiel za ním. Pred ním bol zasnežené pole, za ním hradská. Na druhej strane bola elektráreň.

Aby si skrátili cestu, odbociil Piskunov z cesty priam na pustý priestor, kde na jeseň začali kopať základy nových stavenísk. Kostenko počul, ako si čosi Piskunov mymne, keď sa potkynal o hromady tehal i prúty armatúr. Tažko sa ľalo. Snehová záclona iba kde-to dovolila presvitnú ožiarenej retiazke okien budove ústavu.

— Počkajte... — zamrmľal napokon Kostenko. — Ej, fažko sa ide... oddýchneme si...

Piskunov sa na chvíiku pričapil k priateľovi. Čože sa to len mohlo stať — rozmýšľal.

Poznal Urma ako nik v celom inštitúte. Ved' cez jeho ruky prešla každá skrútka, každá elektróda, každá šošovka tohto skvelého mechanizmu. Myslel, že môže predvídať každý jeho pohyb v hociajkej situácii. A prosím! Urm si „svojvoľne“ vyšiel zo svojej miestnosti a prechádzal sa po elektrárni. Prečo len? Prečo?

Konanec Urma sa riadi jeho „možgom“ — neobýčajne složitým a jemným aparátom. Ak u obyčajného počítača stroja sú desiatky tzv. triggerov — základných orgánov, ktoré prijímajú chránia i odovzdávajú signály, nuž v „možgu“ Urma je v činnosti takmer osemnásť miliónov „logických buniek“. V nich sú programové reakcie na množstvo situácií, na rozličné varianty zmien a predvídať sa splňanie ohromného počtu rozličných operácií.

Čo len mohlo tak vplyvať na „možog“ na program? Vyžarovanie atomo-

vého motora? Nie. Ten je predsa dôkladne chránený hrubou vrstvou zirkónia, galdolínia i ocele. Prakticky sa cez túto ochrannú vrstvu nemôže predrať ani jeden neutrón, ani jeden gama-kvant. Teda receptory? Nie, ved' ešte dnes večer boli v ideálnom poriadku. Vec je teda v samom „možgu“. Program. Nový zložitý program. Piskunov predsa sám viedol vytváranie programu... Programovanie... Teda v čom to väzí?

Piskunov sa pomaly zodvihol:

— Spontánny reflex! — povedal. — No, pravdaže je to spontánny reflex! Idiot!

Kostenko sa na neho naľakane pozrel.

— Nechápeš...

— Chápem! Pravdaže... Kto by si to bol pomyslel? Všetko šlo tak výborne...

— Pozrite! — zvolal zrazu Kostenko. Skríkol a vyskočil na nohy. Šedočierne nad inštitútom sa naraz ožiarilo modrým zábleskom. Na pozadí žiary, cez snehovú výchricu prenikali prekvapujúco výrazne i súčasne akési nereálne siluety čiernej stavby. Retiazka ohníkov na budove inštitútu zamrkala a zhasla.

— To je transformátor? — chripľavo zvolal Piskunov. — Vedľajšia stanica je priam oproti veži reaktora. Isto je tam Urm... A ochrana...

— Bežme! — navrhol Kostenko.

Pustili sa do behu. Nebolo to však také jednoduché. Vietor ich priam zrážal z nôh. Prepádávali sa do jám, ktoré boli zasypané suchým snehom, padali, dvihali sa a opäť padali.

— Rýchlejšie, rýchlejšie! — náhlil Piskunov.

Slyz od vetra i od vzrušenia zalievali jeho tvár. Na miestniach stuhli na ťad a bránil dobre vidieť. Schmatol Kostenka za ruku, fahal ho za sebou a chripľavo mrmlal:

— Rýchlejšie! Rýchlejšie!

Násto záblesku nad inštitútom zbadali aj v mestečku. Na kraju mesta zahučala sirená, zažali sa svetlá rodinných domčekov, v ktorých bývala stráž, po poliaci prebehol ostrý lúč reflektora, ktorí hore-dolu po kamennej stene okolo inštitútu a napokon zastal na vráťach. Tu sa už mrvili malé čierne figúry.

— Kto je to... tam? — spýtal sa zádyčaný Kostenko.

— Stráž, násto milícia... — Piskunov zastal, pretrel si oči a prerývanou hovoril: — Vráta... zatvorili ich. Výborné! Urm je teda ešte tam.

Pravdepodobne vyhlásili poplach. Teraz už nie jeden, ale tri lúče reflektorov osvetľovali steny inštitútu. Snehové vločky tancovali v belasom svetle. Cez šum a zavýjanie vetra bolo počut krik, ktorí nahnevano hromžil. Napokon zarevali motory, bolo počut zvuk pásov — obrovské traktory — buldozéry vyšli z garáží.

— Pozrite, Kostenko! — prehovoril Piskunov. — Pozorne sa dívajte! Sme svedkami najsenzacenejšej štvanice v histórii ľudstva. Len sa pozrite!

Kostenko bokom pozrel na Piskunova. Zazdalo sa mu, že inžinierovi tečú po tvári slzy. No, pravdaže, mohli to byť aj slzy od vetra.

Medzičím už traktory vyšli na cestu. Bolo už možné sledovať svetlá ich reflektorov. Bolo ich päť.

— Päť oproti jednému, zašepkal Piskunov. — Némá nijake sance. Spontánny spoj tu nepomôže.

Vtom sa však čosi zmenilo. Kostenko najprv nevedel, čo... Najprv bola meteória, nad zemou sa vŕali chumáče suchého snehu, strašne revali motory traktorov. Teraz lúče reflektorov nehybne zastali opreté o vráta. Tie boli celkom otvorené, ale okolo nebolo nikoho.

— Co to len aký čert? — povedal Kostenko.

— Azda on...

Piskunov nedokončil... Bez slova bezáhol k inštitútu. Boli ešte len dvesto krokov od vráta, keď Piskunov priam naletel na muža s puškou, sotva stačil uskočiť. Piskunov ho však chytil za plece a zastal.

— Čo je?

Clovek v milicionárskej uniforme krútil hlavou, napokon prišiel k sebe.

— Vytrhol sa, — povedal. Vytrhol sa, vyvrátil vráta a ušiel. Len-len, že Makajeva nepošliapal. Ideť do mestečka pre pomoc...

— A kam išiel on?

Milicionár neisto kŕvok rukou vľavo.

— Zdá sa, že je tam... Na ceste...

— Teda isto narází na traktory. Podme.

Ale to, čo sa stalo v nasledujúcom okamihu, zapamätali si na celý život. Zo snehovej hmly, ktorá ich obkolesovala, naraz sa vynorilo čosi ohromné, bezforemné, priam do očí im zasvetili červené i zelené ohne a ostrý, nemelodický hlas zvolal:

— Zdrastvujte, ako sa máte?

— Urm, stoj! — zakriačal zúfalo Piskunov.

Kostenko videl, ako milicionár prebehol okolo, ako Piskunov zúfalo zatína pásťa a obor zababušený do bielej parysta hrozné strašidlo valil sa vpred, vysoko dvihajúc nohy — tlsté brvná. V okamihu zmizol v snehovej metelici.

Urm starostivo zatvoril za sebou dvere, vykročil a zastal. Všetko vôle bol naplnené zvukmi, pohybom, žiareniom. Noc svietila fantasticky pestrým kaleidoskopom rádiiovým. Vpredu na tridsa a pol metrov stála prízemná budova so širokými oknami, ktoré mali železné mreže. Jej steny vylučovali svieze infralúče. Až sem bolo počuf hlboší, mocný šum. Vo vzduchu sa hmýrili milióny snehových vločiek. Len čo sa dotkli obrnených bokov Urma, rozohriatých žiarou atómového motoru, ihned sa roztopili a vyparili.

Urm zavrtel hlavou a rozhadol, že najzaujímavejším a blízkym objektom na výskum je len prízemná budova proti. Vchod našiel hned. Okolo budovy boli vysadené nízke jedličky. Urm sa trocha zdržal, keď jednu odložil a prezeral. Potom otvoril dvere a vošiel dnu.

Dvaja ľudia, čo sedeli v tesnej úzkej izbičke, vyskočili, keď sa objavil, a s úžasom naň hľadeli. Urm zatvoril dvere za sebou (ba zatisol aj závoru) a zastal pred nimi.

— Ako sa máte? — povedal.

— Súdruh Piskunov? — roztržite sa spýtal jeden z ľudí.

— Súdruh Piskunov vyšiel. Čo mu treba odkázať? — úprimne sa spýtal Urm.

Ludia ho nezaujimali. Jeho pozornosť teraz upútala neveľká chlpáč bytosť, ktorá sa tlačila v rohu k stene. „Je to teplé živé, zapácha, nie je to človek,“ — konštatoval Urm a povedal:

— Zdrastvujte, ako sa máte?

— Vŕ-ŕ-ŕ... — odvetila bytosť zúfalo, vycieraťa biele zuby a ešte viac sa priťačila k stene.

Urm celkom zaujal pes a vôbec nespozoroval, že sa milicionari šikovne zaškádavali stolom a skriňou a začali chvatne otvárať puzdro na revolver.

— Stoj! Nazad! Ta sa nesmie!

Vešali sa na jeho obrnené bedrá a zábuli na celý svet od úžasu nad tým, čo môže taká železná obluda narobiť v trasformátori. Urm si ich však vôbec nevšímal. Ich úsilie na neho vôbec nespôsobilo. Práve s takým úspechom sa mohli pokúsiť zastaviť traktor. Vtedy jeden z nich odsoti svojho druha nabok a zdola nahor vystrelil do Urmovej hlavy celý zásobník nábojnice. Svetlom zaliata sieň pomocnej stanice sa zachvela rachotom výstrelov. Na kusky sa rozletela ebonitová škrupina akustického reaktora. Ohnutý roh lokátora sa odtrhol, odvisol a knísal sa na drôte. Na povale zarinčalo rozbité sklo.

Urm doteraz ešte nik neprepadol. Nemal instinkt sebaobrany a nemal ani skúsenosť z boja proti človeku. No Urm mohol postaviť fakt, voliť logické závery a voliť si cestu — spoj, ktorý mu umožňoval maximálnu bezpečnosť. Na to všetko stačili zlomky sekundy. V nasledujúcom okamihu sa obrátil, zaťažil na ľudí a vysunul kliešte.

Milicionári sa rozdelili. Jeden vbehol za rovadovú dosku, druhý skočil za hrubý ocelový kryt transformátora a starostivo nabíjal pištol.

— Sidorenko! Bež do služobnej miestnosti, zvoň a urob poplach! — zakriačal.

No Sidorenkovi sa nijako nepodarilo dobehnúť ku dverám. Urm sa pohyboval oveľa rýchlejšie ako človek. No Urm mohol postaviť fakt, voliť logické závery a voliť si cestu — spoj, ktorý mu umožňoval maximálnu bezpečnosť. Na to všetko stačili zlomky sekundy. V nasledujúcom okamihu sa obrátil, zaťažil na ľudí a vysunul kliešte.

Rovadová doska praskla pod prudkým úderom Urma a cez diery, ktoré v oknách zostali po výstreloch, dral sa dnu studený vietor.

Napokon Urm už omrzela táto hra a rozhadol sa nechať ľudí na pokoji. Zastal pri transformátore a hodným pohybom vrazil ruky pod jeho kryt. To využili milicionári a ušli. Vtom sa však ozval strašný treskot, všetko vôle sa ožiarilo oslepujúcou belasou žiarou a naraz bola tma. Zo sieni vanul ostrý západ ohořeného kovu, dymu i spáleného laku. Ohlusení milicionári si najprv ani neuvedomili, čo sa stalo. Potom sa vrátnica zachvela fažkami krokmi a ostry hlas prerazil temnotu:

— Zdrastvujte, ako sa máte?

Zaštrkala závora, so škripotom sa otvorili dvere a v temnom obdlžníku sa na sekundu objavila silueta fažkej železnej oblohy. Dvere sa opäť zatvorili.

Urm kráčal už po nádvori inštitútu. Boril sa do snehu a vysoko dvíhal nohy. Inštitút bol ponorený do hlbokej temnoty, v ktorej ani infračervené lúče veľa Urmovi nepomáhal. Rozoznal iba slabé vyžarovanie okolo pásu a nôh, na ktorých sa topili a vyparovali snehové vločky. Ďalej iba niekoľko slabé fosforeskujúcich siluet ľudí mihi sa kde-to medzi budovami. Išiel podľa lokátora, hoci jedna anténa lokátora bola zničená guľou. Nemohol teda ani celom presne určovať vzdialenosť.

Chvíľu postál a pozeral vôle. Vpredu sa mihieli ohňíčky z okien rodinných domčekov. Vľavo celkom blízko zbadal tri ľudské postavy, ďalej — vrčali stroje, ktoré jeden za druhým tiahli k vráťam. Urm sa otočil vľavo. Šiel vedľa ľudí, pozdravil sa a vtom zbadal Šéfa. Ten ho mohol urobif nehybným. Urm sa na to dobre pamätał, preto aj zrýchli krok. O chvíľu ľudia zmizli v krútnej snehovej metelici.

Vyšiel na ploché, ušľapané miesto. Jasné svetlo ho ožiarilo od hlavy po päty. Ohromné kovové obľudy, ktoré mali pred sebou fažké štíty, namierili priam na neho.

Urm stál na päť krokov od prvého buldozéra. Pomaly krútil hlavou vľavo, vpravo a opakoval:

— Zdrastvujte, ako sa máte?

Nikolaj Petrovič Korolev zoskočil z traktora.

Riadili nastrašene zvolal:

— Kam idete, súdruh inžinier?

Vtom sa na hradskej objavil Piskunov. Rozechované vlasy mu stáli dupkom. Čiapku stratil ešte niekde v poli. Ruky mal hlboko vrazené do vreciek rozopnutého kožucha. Obišiel buldozér a zastal pred Urmom. Delilo ich nečelých päť krokov. Urm sa vypínal nad inžinierom ako obrovská veža. Jeho obrnené boky sa ligotali vo svetle reflektorov. Pás obalený vencom pary sa blyšfal od vlnky. Gu